

**VALSTYBINĖS MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBOS DIREKTORIAUS
Į S A K Y M A S**

**DĖL MOKSLO IR MOKYMO TIKSLAIS NAUDOJAMŲ GYVŪNŲ LAIKYMO,
PRIEŽIŪROS IR NAUDOJIMO REIKALAVIMŲ PATVIRTINIMO**

2012 m. spalio 31 d. Nr. B1-866
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymu (Žin., 1997, Nr. [108-2728](#); 2012, Nr. [122-6126](#)), įgyvendindamas 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos (OL 2010 L 276, p. 33) ir atsižvelgdamas į Europos konvenciją dėl eksperimentiniais ir kitais mokslo tikslais naudojamų stuburinių gyvūnų apsaugos (Žin., 2007, Nr. [49-1883](#), Nr. [49-1884](#)):

1. T v i r t i n u pridedamus Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimus.

2. Į p a r e i g o j u Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinių valstybinių maisto ir veterinarijos tarnybų vadovus informuoti bandomųjų gyvūnų veisimo, tiekimo ir naudojimo įmones apie šio įsakymo 1 punktu patvirtintus Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimus.

3. P r i p a ž i s t u netekusiais galios:

3.1. nuo 2013 m. sausio 1 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. gruodžio 18 d. įsakymą Nr. B1-639 „Dėl Gyvūnų, skirtų eksperimentiniams ir kitiems mokslo tikslams, laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. [8-287](#)), išskyrus Gyvūnų, skirtų eksperimentiniams ir kitiems mokslo tikslams, laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų, patvirtintų Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. B1-639, 1 priedą;

3.2. nuo 2013 m. sausio 1 d. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2011 m. birželio 9 d. įsakymą Nr. B1-248 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. gruodžio 18 d. įsakymo Nr. B1-639 „Dėl Gyvūnų, skirtų eksperimentiniams ir kitiems mokslo tikslams, laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2011, Nr. [73-3532](#));

3.3. nuo 2017 m. sausio 1 d. Gyvūnų, skirtų eksperimentiniams ir kitiems mokslo tikslams, laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų, patvirtintų Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. B1-639, 1 priedą.

4. P a v e d u:

4.1. įsakymo vykdymą Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinėms valstybinėms maisto ir veterinarijos tarnyboms;

4.2. įsakymo vykdymo kontrolę Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus pavaduotojui pagal administruojamą sritį ir Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės skyriui.

5. N u s t a t a u, kad:

5.1. šio įsakymo 1 punktas įsigalioja nuo 2013 m. sausio 1 d.;

5.2. ūkio subjektams, kuriems iki 2013 m. sausio 1 d. išduoti leidimai atlikti eksperimentus su gyvūnais, kurių galiojimo terminas ne ilgesnis kaip iki 2018 m. sausio 1 d., nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomi šio įsakymo 1 punktu patvirtinti Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimai, išskyrus jų 124–149 punktus;

5.3. ūkio subjektams, kuriems iki 2013 m. sausio 1 d. išduoti leidimai atlikti eksperimentus su gyvūnais, kurių galiojimo terminas ilgesnis kaip iki 2018 m. sausio 1 d., nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomi šio įsakymo 1 punktu patvirtinti Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimai ir iki 2018 m. sausio 1 d. šie ūkio subjektai turi gauti leidimą pagal šio įsakymo 1 punktu patvirtintuose Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimuose nustatytą tvarką.

DIREKTORIUS

JONAS MILIUS

MOKSLO IR MOKYMO TIKSLAIS NAUDOJAMŲ GYVŪNŲ LAIKYMO, PRIEŽIŪROS IR NAUDOJIMO REIKALAVIMAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimai (toliau – Reikalavimai) nustato bendruosius reikalavimus bandymų su gyvūnais procedūroms, reikalavimus bandomųjų gyvūnų žudymui, gyvūnų naudojimo bandymų su gyvūnais procedūroms apribojimus, bendruosius reikalavimus bandomųjų gyvūnų įmonėms ir jų patalpoms, bandomųjų gyvūnų laikymui ir priežiūrai, specialiuosius reikalavimus bandomųjų gyvūnų veisimui, tiekimui ir naudojimui, paraiškų dėl bandymo su gyvūnais projekto nagrinėjimo ir leidimų dėl bandymo su gyvūnais projekto išdavimo tvarką, reikalavimus asmenims, dirbantiems su bandomaisiais gyvūnais, bandomųjų gyvūnų naudojimo išimtis ir bandomųjų gyvūnų įmonių kontrolę.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

2. Reikalavimais vadovaujama atliekant bandymų su gyvūnais procedūras. Reikalavimai taikomi:

2.1. kai bandymų su gyvūnais procedūroms naudojami arba numatomi naudoti gyvūnai arba kai gyvūnai specialiai veisiami tam, kad jų organai arba audiniai būtų naudojami mokslo tikslais;

2.2. iki kol bandomieji gyvūnai nugaišinami, nužudomi ar grąžinami į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę, perduodami laikyti gyvūnų laikytojams ar kitiems asmenims. Neatsižvelgiant į tai, kad bandymų su gyvūnais procedūrų metu taikant nejautrą, nuskausminimą ar kitus metodus gyvūnai nejaučia skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo, turi būti laikomasi šių Reikalavimų;

2.3. kai bandymų su gyvūnais procedūroms naudojami gyvi nežmoginiai stuburiniai bandomieji gyvūnai, įskaitant savarankiškai besimaitinančias lervas ir žinduolių vaisius nuo jų paskutinio vystymosi laikotarpio trečdalis, ir gyvi galvakojai moliuskai. Jeigu bandymų su gyvūnais procedūroms naudojami bandomieji gyvūnai, įskaitant gyvus galvakojus moliuskus, kurių vystymosi laikotarpis yra ankstesnis nei nurodytas šiame punkte, Reikalavimai taikomi tik tuo atveju, jei bandomieji gyvūnai paliekami gyvi pasibaigus tam vystymosi laikotarpiui ir tikimasi, kad pasiekę tą vystymosi laikotarpį dėl atliekamų bandymų su gyvūnais procedūrų bandomieji gyvūnai patirs skausmą, kančią, baimę ar ilgalaikį sužalojimą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

3. Reikalavimai taikomi nepažeidžiant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gegužės 15 d. įsakymo Nr. 288 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 64-1:2001 „Kosmetikos ir asmens higienos gaminiai. Didžiausias leidžiamas mikrobinio užterštumo lygis“ patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. [43-1526](#)), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. V-757 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 62:2003 „Kosmetikos gaminiai: bendrieji reikalavimai. Draudžiamos ir ribojamos medžiagos“ patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 21-647).

4. Reikalavimai netaikomi vykdant:

4.1. neeksperimentinę žemės ūkio veiklą;

4.2. neeksperimentinę klinikinę veterinarinę veiklą;

4.3. veterinarinius klinikinius bandymus, atliekamus siekiant gauti leidimą prekiauti veterinariniu vaistu;

4.4. veiklą, susijusią su neeksperimentine gyvulininkyste;

4.5. teisės aktuose nustatyta tvarka gyvūnų ženklinimą;

4.6. veiklą, dėl kurios gyvūnas neturėtų patirti ilgalaikio sužalojimo, kančios, baimės ar skausmo, prilygstančių sukeliamiems laikantis geros veterinarinės praktikos atliktam adatos dūriui arba didesnių nei sukelia šis dūris.

5. Reikalavimuose vartojamos sąvokos:

5.1. **Autonominė nežmoginių primatų kolonija** (toliau – kolonija) – nežmoginių primatų kolonija, sudaryta mokslo ir mokymo tikslais iš individų, kurie veisiami tarpusavyje arba yra kilę iš kitų nežmoginių primatų kolonijų ir laikomi taip, kad priprastų prie žmonių. Nežmoginiai primatai negali būti sugauti laisvėje.

5.2. **Bandomasis gyvūnas** – eksperimentams ar kitiems mokslo tikslams veisiamas, auginamas, naudojamas ar numatomas naudoti gyvūnas.

5.3. **Bandymo su gyvūnu procedūra** – invazinis ar neinvazinis gyvūno naudojimas, išskyrus gyvūnų žudymą tik dėl jų organų ar audinių, bandomaisiais ar kitais mokslo tikslais (kai rezultatas numatomas arba ne) arba mokymo tikslais, dėl kurio gyvūnas gali patirti ilgalaikį sužalojimą, kančią, baimę ar skausmą, prilygstančius sukeliamiems adatos dūrio, atlikto laikantis geros veterinarinės praktikos, arba didesnius, nei sukelia šis dūris; bet koks veiksmas, kuriuo siekiama, kad gyvūnas būtų atvestas arba išperėtas, arba dėl kurio gyvūnas galėtų būti atvestas arba išperėtas, taip pat bet koks veiksmas, kuriuo siekiama sukurti ir išlaikyti tam tikros būklės genetiškai modifikuotų gyvūnų liniją arba dėl kurio tam tikros būklės genetiškai modifikuotų gyvūnų linija galėtų būti sukurta ir išlaikyta.

5.4. **Bandymo su gyvūnais projektas** – projektas, kurį vykdant atliekama viena ar kelios bandymų su gyvūnais procedūros ir siekiama konkretaus mokslinio tikslo.

5.5. **Bandomųjų gyvūnų įmonė** – pelno siekiantis ar nesiekiantis fizinis ar juridinis asmuo, kita organizacija ar jos filialas, kurie veisia, tiekia gyvūnus ar juos naudoja bandymų su gyvūnais procedūroms.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

5.6. **Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinės patalpos** – bandomųjų gyvūnų įmonės pastatų, pastatų kompleksų, stacionariųjų ar kilnojamųjų įrenginių ar kitos patalpos, kurios gali būti ne visiškai uždaros ar uždengtos, naudojamos bandomiesiems gyvūnams laikyti, bandymų su gyvūnais procedūroms ir kitai su bandomaisiais gyvūnais susijusiai veiklai vykdyti.

5.7. **Bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonė** – bandomųjų gyvūnų įmonė, kurioje atliekamos bandymų su gyvūnais procedūros.

5.8. **Bandomųjų gyvūnų tiekimo įmonė** – bandomųjų gyvūnų įmonė, išskyrus bandomųjų gyvūnų veisimo įmonę, kuri tiekia gyvūnus kitoms bandomųjų gyvūnų įmonėms bandymų su gyvūnais procedūroms arba kad jų organai ir (ar) audiniai būtų panaudoti mokslo tikslais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

5.9. **Bandomųjų gyvūnų veisimo įmonė** – bandomųjų gyvūnų įmonė, kuri veisia namines peles (*Mus musculus*), pilkąsias žiurkes (*Rattus norvegicus*), jūrų kiaulytes (*Cavia porcellus*), sirinius žiurkėnus (*Mesocricetus auratus*), kininius žiurkėnukus (*Cricetulus griseus*), mongolines smiltpeles (*Meriones unguiculatus*), laukinius triušius (*Oryctolagus cuniculus*), šunis (*Canis familiaris*), kates (*Felis catus*), visus nežmoginius primatus, balines ir pievines varles (*Xenopus laevis*, *Xenopus tropicalis* ir *Rana temporaria*, *Rana pipiens*), zebbrines danijas (*Danio rerio*) ir kitus gyvūnus bandymų su gyvūnais procedūroms arba kad jų organai ir (ar) audiniai būtų panaudoti mokslo tikslais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

5.10. **Gyvūno nugaišinimas** – gyvūno nužudymas veterinariniais vaistais.

5.11. **Gyvūno nužudymas** – gyvybės atėmimas gyvūnui.

5.12. **Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba** (toliau – VMVT) – Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija.

5.13. **Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinė valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba** (toliau – teritorinė VMVT) – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinis padalinys.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

6. Visiems bandomiesiems gyvūnams turi būti suteikiamos ir gerinamos jų sveikatos ir gerovės reikalavimus atitinkančios laikymo, veisimo ir naudojimo sąlygos. Bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės (toliau – naudotojai), bandomųjų gyvūnų tiekimo įmonės (toliau – tiekėjai) ir bandomųjų gyvūnų veisimo įmonės (toliau – veisėjai) turi užtikrinti, kad bandomųjų gyvūnų veisimas, laikymas, priežiūra ir jų naudojimas bandymų su gyvūnais procedūroms (toliau – procedūros) bus vykdomi remiantis pažangiausiais metodais, padedančiais išvengti ar kiek įmanoma sumažinti bandomųjų gyvūnų patiriamą skausmą, kančią, baimę ar ilgalaikį sužalojimą.

7. Planuojant ir vykdant bandymo su gyvūnais projektą (toliau – projektas), turi būti užtikrinama, kad:

7.1. bus naudojamas kuo mažesnis bandomųjų gyvūnų skaičius, leidžiantis pasiekti numatomus projekto tikslus;

7.2. kiek tai įmanoma procedūros bus pakeistos mokslškai pagrįstais metodais ar bandymų strategijomis, nesusijusiomis su gyvū gyvūnų naudojimu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

II. BENDRIEJI REIKALAVIMAI PROCEDŪROMS

8. Procedūros gali būti atliekamos:

8.1. fundamentaliųjų mokslinių tyrimų tikslais;

8.2. aiškinamųjų ar taikomųjų mokslinių tyrimų tikslais:

8.2.1. siekiant išvengti žmonių, gyvūnų ligų ar sveikatos sutrikimų atsiradimo, augalų ligų arba kitų anomalijų atsiradimo ar jų poveikio ir siekiant užtikrinti ligų prevenciją, diagnozavimą ar gydymą,

8.2.2. siekiant įvertinti, nustatyti, kontroliuoti ar pakeisti žmonių, gyvūnų arba augalų fiziologinę būklę,

8.2.3. siekiant gyvūnų gerovės ir gerinti ūkinių gyvūnų auginimo sąlygas;

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

8.3. vaistų, maisto, pašarų ir kitų medžiagų ar produktų kūrimo, gamybos, kokybės, veiksmingumo ir saugumo tikrinimo tikslais, siekiant vieno iš Reikalavimų 8.2 punkte nurodytų tikslų;

8.4. gamtinės aplinkos, reikalingos žmonių ar gyvūnų sveikatai ar gerovei, apsaugos tikslais;

8.5. mokslinių tyrimų tikslais siekiant atitinkamos rūšies išsaugojimo;

8.6. aukštojo mokslo ar mokymo tikslais, siekiant įgyti ar pagilinti profesines žinias, kelti kvalifikaciją;

8.7. kriminalinių tyrimų tikslais.

9. Procedūros negali būti atliekamos, jei pagal Europos Sąjungos teisės aktus numatomą rezultatą galima pasiekti kitu metodu ar naudojant kitą bandymo strategiją, nenaudojant gyvų bandomųjų gyvūnų, ir tokių metodų ar bandymo strategijos naudojimas neprieštaruja kitų teisės aktų reikalavimams.

10. Projektų planavimo metu turi būti parenkamos procedūros, kurias vykdant tikimasi, kad bus gauti numatomi rezultatai, ir kurios atitinka šias sąlygas:

10.1. naudojamas mažiausias bandomųjų gyvūnų skaičius;

10.2. naudojami gyvūnai su mažiausiu neurofiziologiniu jautrumu (mažiausiai skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo patiriantys gyvūnai);

10.3. bandomiesiems gyvūnams sukeliami kuo mažiau skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo.

11. Vadovaujantis Reikalavimų 1 priedu, projekto planavimo metu visos procedūros pagal numatomą poveikį bandomojo gyvūno sveikatai ir gerovei turi būti suskirstytos į šias kategorijas: be galimybės atgaivinti, lengva, vidutinio sunkumo, sunki.

12. Procedūros turi būti planuojamos taip, kad jų pabaigoje nebūtų nugaišinami bandomieji gyvūnai. Turi būti parenkamos tokios procedūros, kurias galima baigti anksčiau ir kurios yra humaniškesnės bandomojo gyvūno atžvilgiu. Procedūros, kurių metu būtina nugaišinti ar nužudyti bandomuosius gyvūnus, turi būti planuojamos taip, kad būtų nugaišinama kuo mažesnis bandomųjų gyvūnų skaičius, o bandomieji gyvūnai nugaišinami ar nužudomi nedelsiant, siekiant, kad jie patirtų kuo mažesnes kančias ir jų mirtis būtų kiek įmanoma mažiau skausminga.

13. Procedūros gali būti atliekamos tik naudotojo patalpose, kai VMVT Reikalavimų IX skyriuje nustatyta tvarka yra išdavusi leidimą atlikti bandymo su gyvūnais projektą (toliau – Leidimas). VMVT gali išduoti Leidimą vykdyti projektą ne naudotojo patalpose, jei projekto vykdymas kitose patalpose yra moksliskai pagrįstas. Projekto vykdymo ne naudotojo patalpose pagrįstumą vertina Lietuvos bandomųjų gyvūnų etikos vertinimo komisija prie Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – Komisija). Procedūros gali būti atliekamos tik Leidime nurodytu laikotarpiu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

14. Procedūros gali būti atliekamos tik vykdant projektą.

15. Procedūros turi būti atliekamos bandomiesiems gyvūnams taikant bendrąją arba vietinę nejautrą, išskyrus atvejus, kai taikyti nejautrą nėra tikslinga. Taikant nuskausminimą arba kitą tinkamą metodą, turi būti užtikrinama, kad bandomieji gyvūnai patirs mažiau skausmo, kančios ir baimės, ir naudojami veterinariniai vaistai ar vaistiniai preparatai pagal veterinarinių vaistų ar vaistinių preparatų gamintojo nurodymus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

16. Procedūros, kurių metu bandomieji gyvūnai gali būti sunkiai sužeisti ir patirti didelį skausmą, turi būti atliekamos bandomiesiems gyvūnams taikant nejautrą.

17. Nejautra bandomiesiems gyvūnams gali būti netaikoma, kai:

17.1. jos taikymas bandomuosius gyvūnus traumuos labiau nei pati procedūra;

17.2. jos taikymas prieštarauja procedūros tikslams.

18. Draudžiama bandomiesiems gyvūnams, naudojamiems procedūroms, kurių metu bandomiesiems gyvūnams nebuvo taikomas nuskausminimas ar nejautra, skirti ir naudoti veterinarinius vaistus ar kitas medžiagas, kurios paralyžiuoja raumenis ar dėl kurių bandomieji gyvūnai negali reaguoti į skausmą.

19. VMVT, remdamasi Komisijos išvada, gali leisti naudoti Reikalavimų 18 punkte nurodytus veterinarinius vaistus ir medžiagas, jei naudotojas pateikia įrodymus, kad tokių veterinarinių vaistų ar medžiagų naudojimas yra moksliskai pagrįstas, ir išsamią informaciją

apie taikomą nuskausminimą ir nejautrą.

20. Jei procedūrų metu pasibaigus nejautos poveikiui manoma, kad bandomieji gyvūnai jaus skausmą, bandomiesiems gyvūnams turi būti prevenciškai duodami skausmą mažinantys veterinariniai vaistai ar taikomi kiti nuskausminamieji metodai, kurie neprieštarauja procedūros tikslams.

21. Pasiekus procedūrų, kurių metu bandomieji gyvūnai galimai patyrė skausmą, kančią, baimę ar buvo sužaloti, tikslą, turi būti nedelsiant imamasi veiksmų, mažinančių bandomųjų gyvūnų kančias.

22. Procedūra laikoma baigta, kai nėra atliekami tolesni tai procedūrai vykdyti numatyti stebėjimai. Tuo atveju, kai procedūroms naudojami naujų genetiškai modifikuotų gyvūnų linijų bandomieji gyvūnai, procedūra laikoma baigta, kai nėra atliekami jokie šių bandomųjų gyvūnų-palikuonių stebėjimai arba nesitikima, kad šie bandomieji gyvūnai patirs ilgalaikį sužalojimą, kančią, baimę ar skausmą, prilygstantį adatos dūriui arba didesnį nei šis dūris.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

23. Užbaigus procedūrą, veterinarijos gydytojas ar naudotojo darbuotojas, atitinkantis Reikalavimų 150 punktą, nusprendžia, ar bandomąjį gyvūną palikti gyvą ar nugaišinti. Jeigu manoma, kad po procedūros bandomasis gyvūnas jaus vidutinio stiprumo arba stiprų skausmą, kančią, baimę ar ilgalaikį sužalojimą, gyvūnas turi būti nugaišinamas arba nužudomas.

24. Jeigu pasibaigus procedūrai bandomasis gyvūnas paliekamas gyvas, jis turi būti prižiūrimas atsižvelgiant į jo sveikatos būklę, laikomas sąlygomis, atitinkančiomis Reikalavimų 80–107 punktus, ir stebimas veterinarijos gydytojo ar Reikalavimų 150 punktą atitinkančio naudotojo darbuotojo.

25. Tais atvejais, kai naujoms procedūroms gali būti naudojami ir bandomieji gyvūnai, anksčiau nenaudoti vienai ar kelioms procedūroms, ir bandomieji gyvūnai, anksčiau naudoti vienai ar kelioms procedūroms, pastarieji gyvūnai tokioms procedūroms gali būti pakartotinai naudojami, jei:

25.1. jie buvo naudoti lengvoms arba vidutinio sunkumo procedūroms;

25.2. jų sveikatos būklė ir gerovė po atliktų procedūrų buvo visiškai atkurta;

25.3. jie bus naudojami procedūroms, kurios priskiriamos vienai iš šių kategorijų: lengvai, vidutinio sunkumo ar be galimybės atgaivinti;

25.4. veterinarijos gydytojas, atsižvelgdamas į tokių bandomųjų gyvūnų viso gyvenimo patirtį, neprieštarauja, kad bandomieji gyvūnai būtų pakartotinai naudojami procedūroms.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

26. VMVT gali taikyti išimtį Reikalavimų 25.1 punktui ir leisti pakartotinai naudoti bandomąjį gyvūną procedūrai po veterinarijos gydytojo apžiūros, jeigu bandomasis gyvūnas buvo naudojamas ne daugiau kaip vieną kartą procedūrai, kurios metu jis patyrė stiprų skausmą, baimę ar atitinkamą kančią.

27. VMVT gali leisti bandomuosius gyvūnus, kurie buvo naudojami arba kurie nebuvo naudoti procedūroms, perduoti laikyti gyvūnų laikytojams, į kitą gyvūnų laikymo vietą ar grąžinti į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę. Veisėjas, tiekėjas ar naudotojas, ketinantis laikomus bandomuosius gyvūnus atiduoti gyvūnų laikytojams, prirėkus turi taikyti tokiems bandomiesiems gyvūnams atitinkamą socializacijos programą. Tuo atveju, kai veisėjas, naudotojas ar tiekėjas ketina grąžinti laukinių gyvūnų rūšių gyvūnus į jų laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę, prieš tai šiems gyvūnams turi būti taikoma atitinkama reabilitacijos programa. Bandomieji gyvūnai gali būti perduodami laikyti gyvūnų laikytojams, į kitą gyvūnų laikymo vietą ar išleidžiami į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę, jei:

27.1. gyvūno sveikatos būklė patenkinama;

27.2. bus užtikrinama tokių bandomųjų gyvūnų sveikata ir gerovė;

27.3. nekils pavojus visuomenės ar gyvūnų sveikatai ir aplinkai.

III. REIKALAVIMAI BANDOMŲJŲ GYVŪNŲ NUŽUDYMAI

28. Bandomieji gyvūnai turi būti nugaišinami arba nužudomi taip, kad patirtų kuo mažiau skausmo, kančios ir baimės.

29. Pasirinktas gyvūno nužudymo būdas turi sukelti greitą gyvūno sąmonės netekimą ir mirtį arba turi prasidėti bendros nejautos sukėlimu ir baigtis biologine mirtimi.

30. Bandomieji gyvūnai turi būti nugaišinami ar nužudomi bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose, išskyrus-atvejus, kai procedūros atliekamos lauko sąlygomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

31. Bandomuosius gyvūnus gali nugaišinti ar nužudyti tik veterinarijos gydytojas arba bandomųjų gyvūnų įmonės darbuotojas, atitinkantis Reikalavimų 150 punktą. Nugaišinti bandomuosius gyvūnus, naudojant gyvūnų nugaišinimui skirtus veterinarinius vaistus, gali tik veterinarijos gydytojas. Reikalavimų 2 priede išvardytų rūšių bandomieji gyvūnai žudomi pagal šiame priede nustatytus reikalavimus.

32. VMVT gali leisti bandomuosius gyvūnus žudyti kitu, nei Reikalavimų 31 punkte numatytu, būdu, kai moksliskai įrodyta, kad šis būdas yra ne mažiau humaniškas, arba pagrįsta, kad procedūros tikslas negali būti pasiektas naudojant Reikalavimų 2 priede nurodytą bandomųjų gyvūnų žudymo būdą. Šiuo atveju VMVT leidimą naudoti kitą bandomųjų gyvūnų žudymo būdą, nei nurodytas Reikalavimų 2 priede, priima remdamasi Komisijos išvada.

33. Kiti, nei Reikalavimų 2 priede nurodyti, bandomųjų gyvūnų žudymo būdai gali būti taikomi:

33.1. sąmonės netekusiam bandomajam gyvūnui nužudyti, jeigu užtikrinama, kad bandomasis gyvūnas neatgaus sąmonės iki nugaišimo;

33.2. žemės ūkio tyrimuose naudojamiems ūkiniams gyvūnams, kurie, siekiant projekto tikslo, turi būti laikomi jiems įprastomis sąlygomis, atitinkančiomis gerovės reikalavimus. Tokie ūkiniai gyvūnai gali būti žudomi pagal 2009 m. rugsėjo 24 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1099/2009 dėl žudomų gyvūnų apsaugos (OL 2009 L 303, p. 1) I priedo reikalavimus.

34. Bandomojo gyvūno žudymas turi būti užbaigiamas vienu iš šių būdų:

34.1. patvirtinus kraujo cirkuliacijos nutrūkimą;

34.2. suardžius smegenis;

34.3. atlikus cervikalinę dislokaciją;

34.4. nuleidus kraują; arba

34.5. patvirtinus sustingimo (*rigor mortis*) pradžią.

35. Tuo atveju, kai kyla pavojus gyvūnų sveikatai ir gerovei, visuomenės sveikatai ir saugumui ar aplinkai, Reikalavimų 30 ir 31 punktų nuostatos gali būti netaikomos.

36. Nužudžius ar nugaišinus bandomąjį gyvūną, turi būti įsitikinama, kad šis gyvūnas iš tikrųjų nugaišo, nerodo gyvybės požymių.

IV. GYVŪNŲ NAUDOJIMO PROCEDŪROMS APRIBOJIMAI

37. Procedūroms galima naudoti tik veisėjo išveistus šių rūšių bandomuosius gyvūnus: namines peles (*Mus musculus*), pilkąsias žiurkes (*Rattus norvegicus*), jūros kiaulytes (*Cavia porcellus*), sirinius žiurkėnus (*Mesocricetus auratus*), kininius žiurkėnukus (*Cricetulus griseus*), mongolines smiltpeles (*Meriones unguiculatus*), laukinius triušius (*Oryctolagus cuniculus*), visus nežmoginius primatus, šunis (*Canis familiaris*), kates (*Felis catus*), balines ir pievines varles (*Xenopus laevis*, *Xenopus tropicalis* ir *Rana temporaria*, *Rana pipiens*) ir zebrines danijas (*Danio rerio*).

38. Nežmoginiai primatai, nurodyti Reikalavimų 3 priede, nuo Reikalavimų 3 priede numatytų datų gali būti naudojami procedūroms tik tuo atveju, jei jie yra nelaisvėje laikomų

nežmoginių primatų palikuonys arba paimti iš kolonijų.

39. VMVT, įvertinusi Komisijos išvadą, gali leisti procedūroms naudoti Reikalavimų 37 punkte nurodytų rūšių bandomuosius gyvūnus, kurie nėra išveisti veisėjo, taip pat veisėjo išveistus kitų, nei Reikalavimų 37 punkte nurodytų, rūšių bandomuosius gyvūnus, kitus, nei Reikalavimų 38 punkte nurodytus, nežmoginius primatus ir kitus gyvūnus, jei naudotojas pateikia įrodymų, kad tokių gyvūnų naudojimas procedūroms yra mokslškai pagrįstas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

40. Draudžiama procedūroms naudoti:

40.1. benamius ir sulaukėjusius naminius gyvūnus. VMVT, remdamasi Komisijos išvada, gali leisti atlikti procedūras su benamiais ir sulaukėjusiais naminiais gyvūnais, jei būtina atlikti su gyvūnų sveikata ir gerove arba dideliu pavojumi aplinkai, žmonių ar gyvūnų sveikatai susijusius tyrimus ir mokslškai pagrįsta, kad projekto tikslą galima pasiekti procedūroms naudojant tik benamius ar sulaukėjusius naminius gyvūnus;

40.2. laisvėje gyvenančius laukinius gyvūnus. VMVT, remdamasi Komisijos išvada, gali leisti atlikti procedūras su laisvėje gyvenančiais laukiniais gyvūnais, jei mokslškai pagrįsta, kad projekto tikslų negalima pasiekti, procedūroms naudojant iš veisėjo ar tiekėjo pristatytus laukinius gyvūnus;

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

40.3. 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 3 tomas, p. 136) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2012 m. vasario 6 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 101/2012 (OL 2012 L 39, p. 133), A priede išvardytų nykstančių rūšių, kurioms netaikoma reglamento (EB) Nr. 338/97 7 straipsnio 1 dalis, gyvūnus, išskyrus atvejus, kai atliekant procedūras siekiama Reikalavimų 8.2.1, 8.3 ar 8.5 punktuose nurodytų tikslų ir mokslškai yra pagrįsta, kad procedūrų tikslai negali būti pasiekti procedūroms naudojant kitas, nei reglamento (EB) Nr. 338/97 A priede išvardytas, rūšis;

40.4. žmogines beždžiones, išskyrus Reikalavimų 164 punkte nustatytais išimtiniais atvejais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

41. Reikalavimų 40.3 punktas netaikomas naudojant procedūroms nežmoginius primatus.

42. Procedūroms galima naudoti nežmoginius primatus, kurie nurodyti reglamento (EB) Nr. 338/97 A priede ir kuriems netaikoma reglamento (EB) Nr. 338/97 7 straipsnio 1 dalis, tik tuo atveju, jei:

42.1. yra mokslškai pagrįsta, kad procedūrų tikslai negali būti pasiekti procedūroms naudojant kitas, nei nežmoginiai primatai ir reglamento (EB) Nr. 338/97 A priede nenurodytas, gyvūnų rūšis, ir

42.2. siekiama Reikalavimų 8.5 punkte nurodytų tikslų; arba

42.3. siekiama Reikalavimų 8.2.1 arba 8.3 punktuose nurodytų tikslų ir jei siekiama išvengti sekinančios (sumažėjęs įprastinis asmens fizinis ar psichologinis pajėgumas) ar galimai žmonių gyvybei pavojingos klinikinės būklės ir užtikrinti nurodytos būklės prevenciją, diagnozavimą ar gydymą.

43. Laikantis Reikalavimų 42 punkto, nežmoginius primatus galima naudoti procedūroms, jei yra mokslškai pagrįsta, kad procedūros tikslas negali būti pasiektas naudojant kitas, nei nežmoginiai primatai, gyvūnų rūšis, ir tik tuo atveju, kai siekiama Reikalavimų 8.1 ar 8.5 punktuose nurodytų tikslų arba Reikalavimų 8.2.1 arba 8.3 punktuose

nurodytų tikslų bei išvengti sekinančios galimai žmonių gyvybei pavojingos ar sekinančios klinikinės būklės ir užtikrinti nurodytos būklės prevenciją, diagnozavimą ar gydymą.

44. Draudžiama naudoti bandomuosius gyvūnus procedūroms, kurių metu jie patiria stiprų ilgalaikį skausmą, baimę ar kančias, kurių negalima sumažinti.

V. BENDRIEJI REIKALAVIMAI BANDOMŪJŲ GYVŪNŲ ĮMONĖMS

45. Veisti, tiekti ir naudoti bandomuosius gyvūnus gali Reikalavimus atitinkančios ir pagal Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, veterinarinio patvirtinimo ir įregistravimo tvarkos aprašą, patvirtintą Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. B1-146 „Dėl Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, veterinarinio patvirtinimo ir įregistravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas), patvirtintos bandomųjų gyvūnų įmonės. Teritorinė VMVT, vadovaudamasi Tvarkos aprašo 16 punktu, gali suteikti bandomųjų gyvūnų įmonei laikiną veterinarinį patvirtinimą veisti, tiekti ar naudoti bandomuosius gyvūnus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

46. Teritorinės VMVT vadovo įsakyme, kuriuo bandomųjų gyvūnų įmonei suteikiamas veterinarinis patvirtinimas, nurodomi Reikalavimų 52 ir 59 punktuose nurodytų asmenų ir asmens, atsakingo už Reikalavimų laikymąsi, vardai, pavardės ir pareigos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

47. Bandomųjų gyvūnų įmonės veterinariniam patvirtinimui gauti atitinkamai teritorinei VMVT turi pateikti:

47.1. Tvarkos aprašo 9.1 punkte nurodytą prašymą ir Tvarkos aprašo 9.2.1, 9.2.2, 9.2.3.3 ir 9.2.3.5 punktuose nurodytus dokumentus;

47.2. fizinio asmens, atsakingo už šių Reikalavimų vykdymą, vardą, pavardę, pareigas ir kontaktinius duomenis (telefono ar fakso numerį, elektroninio pašto adresą).

48. Bandomųjų gyvūnų įmonės Tvarkos aprašo 8 punkte nustatyta tvarka turi pateikti informaciją apie įmonės struktūrinius ir veiklos pakeitimus veterinarinį patvirtinimą suteikusiai teritorinei VMVT. Jeigu bandomųjų gyvūnų įmonės struktūriniai ir veiklos pakeitimai gali turėti neigiamos įtakos bandomųjų gyvūnų gerovei, įmonė prašymą dėl veterinarinio patvirtinimo teritorinei VMVT turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pakeitimų dienos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

49. Veterinarinis patvirtinimas bandomųjų gyvūnų įmonėms sustabdomas arba panaikinamas vadovaujantis Tvarkos aprašo 20–28 punktais. Bandomųjų gyvūnų įmonėms laikinai sustabdžius ar panaikinus veterinarinį patvirtinimą, šios įmonės turi užtikrinti laikomų bandomųjų gyvūnų gerovę arba perduoti bandomuosius gyvūnus kitam veisėjui ar tiekėjui. Tuo atveju, kai nėra galimybės užtikrinti bandomųjų gyvūnų gerovės sąlygų ir perduoti bandomuosius gyvūnus kitam veisėjui ar tiekėjui, bandomieji gyvūnai gali būti nugaišinti ar nužudyti.

50. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi turėti pakankamą skaičių darbuotojų.

51. Bandomųjų gyvūnų įmonės darbuotojai, prižiūrintys bandomuosius gyvūnus, atliekantys su jais procedūras, žudantys bandomuosius gyvūnus ar rengiantys procedūrų aprašus ir projektus, turi atitikti Reikalavimų 150–153 punktus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

52. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi užtikrinti, kad bandomųjų gyvūnų įmonėje būtų paskirtas darbo su bandomaisiais gyvūnais patirties turintis veterinarijos gydytojas arba kitas kvalifikuotas asmuo, jei tai yra labiau tinkama, atsakingas už konsultacijas gyvūnų gerovės ir gydymo klausimais.

53. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi sudaryti gyvūnų gerovės tarybą, kurios funkcijos nurodytos Reikalavimų 57 punkte ir kurią sudaro:

53.1. už bandomųjų gyvūnų priežiūrą ir gerovę atsakingas (-i) asmuo (-enys), įgijęs (-ę) Reikalavimų 150 punkte numatytą kompetenciją;

53.2. Reikalavimų 52 punkte nurodytas asmuo.

54. Naudotojas, be Reikalavimų 53 punkte nurodytų asmenų, į gyvūnų gerovės tarybą turi paskirti asmenį, turintį reikalingą kvalifikaciją ir specialiųjų žinių apie atliekamas procedūras.

55. Bandomųjų gyvūnų įmonės teritorinei VMVT turi pateikti informaciją apie gyvūnų gerovės tarybą (nurodyti asmenų duomenis: vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris, elektroninio pašto adresas) ir nedelsiant pranešti apie visus gyvūnų gerovės tarybos sudėties pasikeitimus.

56. Kelios bandomųjų gyvūnų įmonės gali sudaryti bendrą gyvūnų gerovės tarybą, į kurią paskiriami asmenys iš kiekvienos bandomųjų gyvūnų įmonės.

57. Gyvūnų gerovės taryba:

57.1. konsultuoja su bandomaisiais gyvūnais dirbančius bandomųjų gyvūnų įmonės darbuotojus bandomųjų gyvūnų gerovės klausimais;

57.2. konsultuoja bandomųjų gyvūnų įmonės darbuotojus dėl reikalavimo mažinti bandomųjų gyvūnų skaičių procedūroms, gerinti bandomųjų gyvūnų naudojimo sąlygas ir taikyti metodus, leidžiančius pakeisti bandomųjų gyvūnų naudojimą procedūroms alternatyviais metodais (toliau – Specialusis reikalavimas), taikymo ir nuolat juos informuoja apie su šio reikalavimo taikymu susijusią technikos ir mokslo pažangą;

57.3. nustato ir peržiūri vidaus darbo tvarkos instrukcijas, susijusias su bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose laikomų ar naudojamų bandomųjų gyvūnų gerove, ataskaitų teikimu ir tolesne veikla;

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

57.4. stebi projektų įgyvendinimą ir rezultatus, atsižvelgdama į jų poveikį naudojamiems bandomiesiems gyvūnams, ir nustato būdus, kurie padėtų įgyvendinti Specialųjį reikalavimą, bei konsultuoja šiuo klausimu;

57.5. konsultuoja asmenis bandomųjų gyvūnų atidavimo gyvūnų laikytojams klausimais, įskaitant klausimus dėl tinkamos atiduodamų bandomųjų gyvūnų socializacijos.

58. Gyvūnų gerovės taryba teikia asmenims konsultacijas raštu ir, VMVT ir teritorinių VMVT pareigūnams pareikalavus, turi pateikia duomenis apie asmenims suteiktas konsultacijas. Gyvūnų gerovės taryba saugo raštu asmenims pateiktų konsultacijų ir sprendimų, priimtų atsižvelgiant į tas konsultacijas, kopijas ne mažiau kaip trejus metus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

59. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi paskirti asmenį (-is), atsakingą (-us) už:

59.1. bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose laikomų bandomųjų gyvūnų gerovę ir priežiūrą;

59.2. su bandomaisiais gyvūnais dirbančių darbuotojų informavimą apie laikomų bandomųjų gyvūnų rūšis, jų biologiją;

59.3. bandomųjų gyvūnų įmonės darbuotojų mokymus, išsilavinimą ir kompetenciją patvirtinančių dokumentų tvarkymą, kaip numatyta Reikalavimų 150–153 punktuose.

60. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi registruoti ir, VMVT ir teritorinių VMVT pareigūnams pareikalavus, pateikti:

60.1. duomenis apie išveistų, įsigytų, tiekiamų, procedūroms naudotų, į laukinių gyvūnų rūšių buveinę paleistų ar gyvūnų laikytojams ar laikyti kitose gyvūnų laikymo vietose perduotų bandomųjų gyvūnų kiekį ir rūšį;

60.2. duomenis apie bandomųjų gyvūnų kilmę, įskaitant informaciją, ar jie išveisti veisėjo;

60.3. bandomųjų gyvūnų gavimo, tiekimo, paleidimo į laukinių gyvūnų rūšių buveinę ar perdavimo privatiems gyvūnų laikytojams ar laikyti kitose gyvūnų laikymo vietose datas;

60.4. veisėjo / tiekėjo / pardavėjo pavadinimą, adresą;

60.5. gavėjo pavadinimą, adresą;

60.6. duomenis apie nugaišusių ar nugaišintų / nužudytų gyvūnų rūšį ir skaičių, nugaišusių gyvūnų gaišimo priežastis, jei jos žinomos;

60.7. projekto pavadinimą, projekto vykdymo datą, asmens, atsakingo už procedūrų aprašų ir projekto parengimą ir įgyvendinimą (toliau – projekto vadovas), vardą, pavardę (taikoma tik naudotojams).

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

61. Reikalavimų 60 punkte nurodyti registracijos duomenys saugomi ne mažiau kaip penkerius metus nuo paskutinio įrašo datos.

62. Bandomųjų gyvūnų įmonėje turi būti kiekvieno šuns, katės ir nežmoginio primato byla, kuri sukurama gyvūną atvedus arba kuo greičiau po jo atvedimo ir į kurią segami dokumentai, susiję su šių gyvūnų atvedimu, įsigijimu ir kt., iki kol šiems gyvūnams taikomi Reikalavimai. Byloje kaupiama:

62.1. informacija apie gyvūno tapatybę;

62.2. informacija apie gyvūno atvedimo vietą ir datą, jei ši informacija žinoma;

62.3. informacija, ar bandomasis gyvūnas išveistas veisėjo, pristatytas veisėjo ar tiekėjo. Nežmoginių primatų atveju turi būti nurodoma, ar jis yra nelaisvėje užaugintų nežmoginių primatų palikuonis;

62.4. informacija apie bandomojo gyvūno reprodukciją;

62.5. informacija apie gyvūno gydymą;

62.6. informacija apie bandomojo gyvūno socializaciją;

62.7. informacija apie projektus pagal pateikiamas netechnines projektų santraukas, kuriuose bandomasis gyvūnas buvo naudojamas.

63. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi saugoti Reikalavimų 62 punkte nurodytas bylas ne trumpiau kaip trejus metus nuo gyvūno nugaišimo, nužudymo arba jo atidavimo privačiam laikytojui. Bandomųjų gyvūnų įmonės Reikalavimų 62 punkte nurodytą informaciją turi pateikti VMVT ar teritorinių VMVT pareigūnams pareikalavus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

64. Perduodant Reikalavimų 62 punkte nurodytus bandomuosius gyvūnus fiziniam asmeniui, turi būti jam pateikiama ir su šiuo bandomuoju gyvūnu susijusi Reikalavimų 62.5–62.7 punktuose nurodyta informacija.

65. Šunų, kačių ir nežmoginių primatų jaunikliai ne vėliau kaip jų atjunkymo metu turi būti kuo neskausmingiau paženklinami individualiais, ilgalaikiais identifikavimo ženklais.

66. Kai bandomųjų gyvūnų įmonės perduodamų kitai bandomųjų gyvūnų įmonei nenujunktų šunų, kačių ir nežmoginių primatų jauniklių paženklinami nėra galimybių, juos priimanči bandomųjų gyvūnų įmonė iki šių bandomųjų gyvūnų paženklinimo turi registruoti duomenis apie šiuos bandomuosius gyvūnus, kaip nurodyta Reikalavimų 60 punkte, įskaitant duomenis apie bandomųjų gyvūnų motinas.

67. Jeigu bandomųjų gyvūnų įmonės gauna nujunkytus, bet nepaženklintus šunų, kačių ir nežmoginių primatų jauniklius, pastarieji turi būti nedelsiant kuo neskausmingiau

paženklinti individualiais identifikavimo ženklais.

68. VMVT ar teritorinei VMVT pareikalavus, bandomųjų gyvūnų įmonės turi paaiškinti, dėl kokių priežasčių Reikalavimų 65 punkte nurodytas bandomasis gyvūnas nebuvo paženklintas, kaip numatyta Reikalavimuose.

69. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi turėti gamybinės patalpas, įrenginius ir įrangą, reikalingą bandomųjų gyvūnų laikymui ir priežiūrai, o naudotojas, be minėtų patalpų, turi turėti ir tinkamas gamybinės patalpas, įrenginius ir įrangą procedūroms atlikti.

70. Reikalavimų 69 punkte nurodytos patalpos, įranga ir įrenginiai turi būti suprojektuoti, įrengti ir veikti taip, kad būtų užtikrintas procedūrų efektyvumas, galimybė pasiekti projekto tikslus, naudojant mažiausią bandomųjų gyvūnų skaičių ir sukeliant bandomiesiems gyvūnams minimalų skausmą, kančias, baimę ar ilgalaikius sužalojimus.

71. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi turėti gamybinės patalpas, įrenginius ir įrangą, atitinkančius Reikalavimų 72–79 punktus.

VI. REIKALAVIMAI BANDOMŪJŲ GYVŪNŲ ĮMONĖS GAMYBINĖMS PATALPOMS

72. Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinės patalpos turi būti įrengtos atsižvelgiant į bandomųjų gyvūnų fiziologinius ir etologinius poreikius. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi užtikrinti, kad gamybinės patalpos būtų išplanuotos ir prižiūrimos taip, kad į jas nepatektų pašaliniai asmenys ir gyvūnai ir iš jų negalėtų pabėgti bandomieji gyvūnai.

73. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi turėti techninės priežiūros programą, skirtą naudojamų gamybinių patalpų ar įrangos gedimo pašalinimui ar jų prevencijai.

74. Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose turi būti:

74.1. įrengta atsarginė sistema, skirta eksploatuoti bandomųjų gyvūnų gyvybės palaikymo ir apšvietimo sistemas ir užtikrinti signalizacijos sistemų veikimą, jei patalpose naudojama elektrinė ar mechaninė aplinkos kontrolės ir apsaugos įranga;

74.2. įrengta apie šildymo, vėdinimo sistemų gedimus, gaisro aptikimo, apie pašalinių asmenų ir gyvūnų patekimą į gamybinės patalpas įspėjančios garsinės ir (ar) šviesos signalizacijos sistema, kurios veikimą turi stebėti bandomuosius gyvūnus prižiūrintis personalas;

74.3. įrengtos apie vandens ir deguonies tiekimo sutrikimus įspėjančios sistemos (taikoma tik žuvų laikymo talpykloms);

74.4. matomoje vietoje iškabinti aiškūs nurodymai, kaip elgtis įvykus avarijai (kiekvienoje gamybinėje patalpoje atskirai).

75. Bandomųjų gyvūnų laikymo patalpos turi atitikti šiuos reikalavimus:

75.1. sienos turi būti įrengtos iš tvirtų medžiagų, jų paviršius turi būti lygus, nepralaidus drėgmei ir lengvai plaunamas, padengtas ypač atsparia, nekenksminga bandomųjų gyvūnų sveikatai medžiaga;

75.2. grindys turi būti neslidžios, įrengtos iš tvirtų medžiagų, jų paviršius turi būti lygus, nepralaidus drėgmei ir lengvai plaunamas, padengtas ypač atsparia, nekenksminga bandomųjų gyvūnų sveikatai medžiaga. Lauke esančių boksų, narvelių ir voljerų grindų danga turi būti reguliariai valoma ir prireikus atnaujinama;

75.3. įranga ir patalpų konstrukcijos turi būti papildomai apsaugotos, kad bandomieji gyvūnai negalėtų jų sugadinti arba patys susižeisti;

75.4. turi būti įrengta laikomų gyvūnų rūšių poreikius atitinkanti vėdinimo ir šildymo sistema. Laikymo patalpos izoliacija, šildymo ir vėdinimo sistema turi būti suprojektuota ir įrengta taip, kad oro cirkuliacija, dulkių kiekis ir dujų koncentracija neviršytų leistinų normų ir nekenktų bandomiesiems gyvūnams;

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

75.5. turi būti užtikrinama tinkama temperatūra atsižvelgiant į laikomų bandomųjų

gyvūnų rūši ir amžių. Aplinkos temperatūra turi būti kasdien matuojama ir registruojama. Prireikus bandomųjų gyvūnų laikymo patalpose turi būti įranga, kuria būtų galima tiksliai kontroliuoti aplinkos temperatūrą;

75.6. turi būti užtikrinamas tinkamas laikomiems bandomiesiems gyvūnams santykinio oro drėgnumo (toliau – RH) lygis. Rekomenduojamas RH lygis – $55 \% \pm 10 \%$;

75.7. turi būti užtikrinta gyvūnų rūšiai tinkama nuolatinė šviesos trukmė ir apšvietimo intensyvumas. Jeigu natūrali šviesa neužtikrina tinkamo šviesos ir tamsos ciklo, turi būti įrengtas reguliuojamas apšvietimas, kuris atitiktų biologinius gyvūnų poreikius ir sudarytų tinkamas darbo sąlygas. Apšvietimas turi būti tinkamas būtinajai gyvūnų priežiūrai ir apžiūrai atlikti. Laikant gyvūnus albinusus, apšvietimas turi būti sureguliuotas atsižvelgiant į jų jautrumą šviesai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

76. Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinės patalpos turi būti izoliuotos nuo stiprų garsą ir aukšto dažnio triukšmą skleidžiančių šaltinių, siekiant išvengti neigiamos įtakos bandomųjų gyvūnų gerovei. Atskirais atvejais rekomenduojama palaikyti nedidelio intensyvumo garsinį foną (pvz., leisti negarsią muziką). Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose įrengtų signalizacijos sistemų skleidžiamas garsas neturi patekti į bandomųjų gyvūnų klausos diapazoną, jei tai netrukdo jo girdėti žmonėms. Prireikus bandomųjų gyvūnų laikymo patalpos turi būti įrengtos naudojant triukšmą izoliuojančias ir sugeriančias medžiagas.

77. Ūkiniams bandomiesiems gyvūnams laikyti skirtos laikymo patalpos turi atitikti atitinkamos rūšies ūkinių gyvūnų laikymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

78. Bandomųjų gyvūnų įmonės gamybinėse patalpose turi būti įrengta atskira patalpa ar vieta:

78.1. gyvūnų maisto ir pakratų laikymui, kuri turi būti įrengta taip, kad būtų užtikrinama gyvūnų maisto ir pakratų kokybė. Pašarų sandėliai turi būti vėsūs, tamsūs, sausi, sandarūs, apsaugoti nuo kenkėjų ir vabzdžių. Pakratų laikymo patalpos turi būti sausos, sandarios, pakratai apsaugoti nuo kenkėjų ir vabzdžių;

78.2. laikymo įrangos, priežiūros priemonių laikymui bei plovimui ir dezinfekavimui. Ši patalpa ar vieta turi būti pakankamai didelė, kad joje tilptų įranga, reikalinga naudotiems įrenginiams valyti, nukekinti ir dezinfekuoti; siekiant išvengti švarios įrangos užteršimo, turi būti atskirti švarios ir nešvarios įrangos judėjimo srautai. Patalpos sienos ir lubos turi būti padengtos drėgmei atsparia medžiaga, vėdinimo sistemos pajėgumas turi būti pakankamas pašalinti perteklinį karštį ir drėgmę;

78.3. ar įrenginys šalutinių gyvūninių produktų laikymui;

78.4. atvežtų bandomųjų gyvūnų laikymui iki bus įvertinta jų sveikatos būklė ir įvertinta bei kuo labiau sumažinta rizika sveikatai (toliau – laikino laikymo patalpa);

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

78.5. sergantiems ar sužeistiems bandomiesiems gyvūnams laikyti (toliau – karantino patalpa).

79. Bandomųjų gyvūnų įmonės, priklausomai nuo vykdomos su bandomaisiais gyvūnais veiklos, turi turėti patalpą ar vietą, kurioje būtų galima atlikti paprastus diagnostinius tyrimus, gaišenų skrodimą ir (ar) paimti mėginius tyrimams.

VII. BENDRIEJI REIKALAVIMAI BANDOMŪJŲ GYVŪNŲ LAIKYMOUI IR PRIEŽIŪRAI

80. Visiems bandomiesiems gyvūnams laikyti turi būti suteikiamos jų sveikatos ir gerovės reikalavimus atitinkančios laikymo patalpos, aplinka, priežiūra, pašaras ir vanduo.

Bandomųjų gyvūnų fiziologiniai ir etologiniai poreikiai gali būti minimaliai apribojami.

81. Bandomųjų gyvūnų veisimo, laikymo ir naudojimo aplinkos sąlygos turi būti kiekvieną dieną tikrinamos. Siekiant apsaugoti bandomuosius gyvūnus nuo bereikalingo skausmo, kančios, baimės ir ilgalaikio sužalojimo, kiekvieną dieną šiuos gyvūnus turi stebėti bandomųjų gyvūnų įmonės atsakingas asmuo.

82. Bandomieji gyvūnai vežami vadovaujantis 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas, iš dalies keičiančiu direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL 2005 L 3, p. 1). Bandomųjų gyvūnų vežėjas, pakraudamas ir veždamas bandomuosius gyvūnus, turi imtis visų apsaugos priemonių, kad bandomieji gyvūnai išvengtų nereikalingų kančių dėl nepakankamo transporto priemonės vėdinimo, itin aukštos ar žemos temperatūros, pašaro ir vandens trūkumo, ilgų prastovų ir pan. Ypatinga priežiūra bandomųjų gyvūnų pervežimo metu turi būti skiriama šių gyvūnų patelėms paskutinėmis vaikingumo savaitėmis. Patelės, galinčios atsivesti jauniklius vežimo metu arba atsivedusios jauniklius per paskutines keturiasdešimt aštuonias valandas, įskaitant ir jų jauniklius, negali būti vežamos.

83. Nuo 2017 m. sausio 1 d. turi būti užtikrinti Reikalavimų 4 priede nustatyti bandomųjų gyvūnų priežiūros ir laikymo standartai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

84. VMVT, remdamasi Komisijos išvada, gali leisti laikyti bandomuosius gyvūnus kitomis, nei Reikalavimų 4 priede nurodytomis, sąlygomis ar laikyti bandomuosius gyvūnus jų sveikatos ir gerovės reikalavimus neatitinkančiose laikymo patalpose, aplinkoje, jeigu toks laikymas yra moksliskai pagrįstas siekiant projekto tikslų ar toks laikymas būtinas dėl mokslo priežasčių arba gyvūnų gerovės ar sveikatos.

85. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi parengti ir taikyti bandomųjų gyvūnų sveikatos patikrinimo darbo instrukcijas, kuriomis užtikrinama bandomųjų gyvūnų sveikata ir gerovė. Bandomųjų gyvūnų sveikatos patikrinimo darbo instrukcijoje turi būti numatyti periodiniai bandomųjų gyvūnų sveikatos patikrinimai, laboratoriniai tyrimai, veiksmų planai bandomųjų gyvūnų ligų protrūkių atveju, bandomųjų gyvūnų sveikatos parametrai ir naujų bandomųjų gyvūnų įvežimo tvarka.

86. Bandomųjų gyvūnų įmonės laikomus bandomuosius gyvūnus kasdien turi patikrinti veterinarijos gydytojas ar kitas bandomųjų gyvūnų įmonės vadovo paskirtas atsakingas asmuo, kuris turi įvertinti bandomųjų gyvūnų sveikatos būklę ir imtis neatidėliotinų veiksmų jiems susirgus. Veterinarijos gydytojas ar atsakingas asmuo, nustatęs, kad yra pažeidžiamos bandomųjų gyvūnų laikymo sąlygos, turi imtis priemonių, kuriomis būtų galima skubos tvarka pašalinti bet kokią atsiradusią bandomųjų gyvūnų priežiūros pažeidimą, skausmą, kančią, baimę ar sužalojimą.

87. Nesuderinamų rūšių bandomieji gyvūnai (pvz., plėšrūnai ir grobis) turi būti laikomi taip, kad neturėtų kontakto, negalėtų matyti ir esant galimybei užuosti vieni kitų. Bandomieji gyvūnai, kuriems reikia skirtingų aplinkos sąlygų, neturi būti laikomi kartu.

88. Bandomieji gyvūnai, išskyrus tuos, kurie natūraliomis sąlygomis gyvena pavieniui, turi būti laikomi kartu su kitais bandomaisiais gyvūnais nuolatinėse suderinamų gyvūnų socialinėse grupėse. Tais atvejais, kai bandomuosius gyvūnus pagal Reikalavimų 83–84 punktus leidžiama laikyti po vieną, tokio laikymo trukmė turi būti apribojama iki minimalaus būtiniausio periodo ir turi būti palaikomas vizualinis, garsinis, uodžiamasis ir (arba) taktilinis kontaktas. Naujų bandomųjų gyvūnų ar atskirai laikomo bandomojo gyvūno patalpinimas į vieną laikymo vietą su anksčiau patalpintais bandomaisiais gyvūnais galimas tik tuo atveju, jeigu šie bandomieji gyvūnai yra stebimi ir tai nesukelia nesuderinamumo ir socialinių ryšių sutrikdymo problemų.

89. Visiems laikomiems bandomiesiems gyvūnams, atsižvelgiant į jų etologiją, turi būti suteiktos tinkamos laikymo sąlygos ir tam tikras aplinkos kontrolės ir jos pasirinkimo laipsnis, siekiant, kad jų elgesys nepakistų dėl patirto streso. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi taikyti tinkamus bandomųjų gyvūnų laikymo aplinkos gerinimo būdus, kuriais praplečiamos

laikomų bandomųjų gyvūnų galimybės užsiimti įvairia veikla ir padedama adaptuotis, įskaitant mankštinimąsi, maisto ieškojimą, manipuliacinę ir kognityvinę veiklą, būdingą bandomųjų gyvūnų rūšiai. Bandomųjų gyvūnų aptvarų aplinka turi būti gerinama pagal laikomų bandomųjų gyvūnų rūšį ir individualius atitinkamų bandomųjų gyvūnų poreikius. Bandomųjų gyvūnų įmonės taikomas bandomųjų gyvūnų laikymo aplinkos gerinimo strategijas turi nuolat peržiūrėti ir atnaujinti.

90. Bandomųjų gyvūnų laikymo aptvarai neturi būti pagaminti iš medžiagų, darančių žalą bandomųjų gyvūnų sveikatai. Aptvarai turi būti suprojektuoti ir pastatyti taip, kad bandomieji gyvūnai negalėtų susižeisti. Aptvarai turi būti pagaminti iš valymo ir nukenksminimo priemonėms ir būdams atsparių medžiagų, išskyrus vienkartinius aptvarus. Bandomųjų gyvūnų laikymo aptvarų grindų konstrukcija turi būti pritaikyta bandomųjų gyvūnų rūšiai ir amžiui, iš aptvarų turi būti lengva šalinti išmatas. Aptvaruose, atsižvelgiant į gyvūnų biologiją, turi būti įrengta tvirta, patogi, sausa ir švari poilsio vieta visiems juose laikomiesiems gyvūnams.

91. Tuo atveju, kai bandomieji gyvūnai laikomi lauko sąlygomis, jie turi būti apsaugomi nuo nepalankių oro sąlygų arba perkeltami į vidaus laikymo patalpas.

92. Bandomųjų gyvūnų laikymo vietose turi būti tinkamų pakratų ar konstrukcijų miegui, įskaitant tinkamas lizdų arba guolių sukimo medžiagas ar konstrukcijas laikomiems bandomiesiems gyvūnams.

93. Naudojami pakratai turi būti sausi, sugeriantys drėgmę, nedulkantys, netoksiški ir be užkrečiamųjų ligų sukėlėjų, kenkėjų ar kitų užkratų.

94. Bandomieji gyvūnai turi būti šeriami jų poreikius atitinkančiais pašarais. Pašaro kiekis, sudėtis, forma ir jo pateikimas turi atitikti bandomųjų gyvūnų mitybos ir elgesio poreikius.

95. Gyvūnų pašaras turi būti tinkamas ir neužterštas. Parenkant žaliavas, gaminant, ruošiant pašarus ir šeriant jais gyvūnus, turi būti imamas atsargos priemonių, kad būtų išvengta cheminės, fizinės ir mikrobiologinės pašarų taršos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

96. Pakuojant, pervežant ir sandėliuojant pašarus, turi būti užtikrinama, kad pašaras nebūtų užterštas, jo kokybė nepablogėtų ar jis nesugestų. Pašarai turi būti pakuojami į sandarias pakuotes, ant kurių pažymima pašarų gamybos data. Greitai gendantys pašarai (pvz.: žalumynai, daržovės, vaisiai, mėsa, žuvis ir kt.) turi būti laikomi šaltose patalpose, šaldytuvuose ar šaldikliuose. Šėrimui naudojama įranga turi būti reguliariai valoma ir prireikus sterilizuojama.

97. Bandomųjų gyvūnų laikymo įrangoje turi būti pakankamas kiekis šėrimui skirtų indų arba pakankamas plotas, kad vienu metu be konkurencijos galėtų maitintis visi bandomieji gyvūnai.

98. Bandomųjų gyvūnų laikymo įrangoje nuolat turi būti švaraus geriamojo vandens.

99. Automatinės girdyklos turi būti reguliariai tikrinamos, prižiūrimos ir praplaunamos vandens srove. Jei naudojami narveliai su ištisiniu dugnu, turi būti užtikrinama, kad, iš automatinės girdyklos išsiliejus vandeniui, nebūtų užtvindyti narveliai.

100. Į akvariumus ir rezervuarus tiekiamas vanduo turi atitikti juose laikomų žuvų, amfibijų ir roplių rūšių poreikius ir tolerancijos ribas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

101. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi parengti tinkamas bandomųjų gyvūnų adaptacijos ir mokymo programas, turėti parengtus procedūrų aprašus ir nustatyti projekto trukmę.

102. Laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai, kuriuos numatoma naudoti mokslo ar mokymo tikslais, turi būti gaudomi humaniškais būdais patyrusių asmenų, kurie gerai pažįsta gaudomų gyvūnų įpročius ir gyvenimo aplinką, siekiant, kad gyvūnai išvengtų nereikalingo skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo. Laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų

gaudymo vietoje turi būti atitinkamai gyvūnų rūšiai pritaikytų vežimo aptvarų ir transporto priemonių, kad prireikus gyvūnus būtų galima nuvežti apžiūrėti arba gydyti.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

103. Tuo atveju, kai sugaunamas sužeistas ar sergantis laisvėje gyvenantis laukinių gyvūnų rūšies gyvūnas ar jis sužeidžiamas gaudymo metu, jį turi apžiūrėti veterinarijos gydytojas ar kitas kompetentingas asmuo ir prireikus imtis veiksmų, kad būtų sumažintos tokio gyvūno kančios. VMVT gali leisti taikyti reikalavimo imtis veiksmų, kad būtų sumažintos tokio gyvūno kančios, išimtis, jei tai yra moksliskai pagrįsta.

104. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi užtikrinti laisvėje sugautų laukinių gyvūnų rūšių gyvūnų tinkamą aklimatizaciją, karantinavimą, laikymą, priežiūrą ir reabilitaciją prieš grąžinant juos į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę.

105. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi užtikrinti reguliarių ir veiksmingą bandomųjų gyvūnų laikymo patalpų valymą, kad bandomieji gyvūnai būtų laikomi higienos standartus atitinkančiomis sąlygomis. Siekiant išvengti gyvūnų užkrečiamųjų ligų plitimo, bandomųjų gyvūnų laikymo patalpos, laikymo įranga turi būti reguliariai valoma, plaunama ir dezinfekuojama. Bandomųjų gyvūnų laikymo patalpų ir laikymo įrangos plovimui ir dezinfekavimui turi būti naudojami autorizuoti veterinariniai biocidai. Bandomųjų gyvūnų įmonės turi parengti ir taikyti darbo instrukcijas dėl pakratų keitimo, patalpų ir įrangos valymo, plovimo, dezinfekavimo ir sterilizavimo.

106. Bandomųjų gyvūnų įmonės susidariusius šalutinius gyvūninius produktus tvarko vadovaudamasi 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1069/2009, nustatančiu žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių sveikumo taisykles ir panaikinančiu reglamentą (EB) Nr. 1774/2002 (OL 2009 L 300, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/63/ES (OL 2010 L 276, p. 33).

107. Veterinarinės medicininės atliekos tvarkomos vadovaujantis Veterinarinių medicininių atliekų tvarkymo reikalavimais, patvirtintais Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. B1-562 (Žin., 2012, Nr. [89-4681](#)). Farmacinės atliekos tvarkomos vadovaujantis šių atliekų tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais.

VIII. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI BANDOMŲJŲ GYVŪNŲ TIEKIMUI, NAUDOJIMUI IR VEISIMUI

108. Veisėjai gali veisti Reikalavimų 37 punkte nurodytus gyvūnus. VMVT gali leisti veisti ir kitų rūšių bandomuosius gyvūnus.

109. Veisėjai, veisiantys nežmoginius primatus, turi vykdyti nežmoginių primatų veisimo programas, kuriomis siekiama padidinti nelaisvėje užaugintų nežmoginių primatų palikuonių skaičių.

110. Veisėjas, be patalpų, nurodytų Reikalavimų 69, 78–79 punktuose, turi turėti patalpą ar vietą, kurioje bandomieji gyvūnų paruošiami išsiuntimui.

111. Veisėjas gali tiekti savo veisiamus bandomuosius gyvūnus kitiems veisėjams, tiekėjams ar naudotojams.

112. Veisėjas veisimui bandomuosius gyvūnus gali įsigyti iš kitų veisėjų ar tiekėjų. Tuo atveju, kai veisėjui yra suteikiama teisė veisti ūkinius gyvūnus, jis gali ūkinius gyvūnus įsigyti iš ūkinių gyvūnų laikytojų.

113. Tiekėjas Reikalavimų 37 punkte nurodytų rūšių bandomuosius gyvūnus gali įsigyti tik iš veisėjo, kito tiekėjo ar įsivežti iš kitų šalių patvirtintų veisėjų ar tiekėjų vadovaudamasis Reikalavimais prekybai gyvūnais, sperma, kiaušialąstėmis ir embrionais bei jų importui, patvirtintais Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2005 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. B1-559 (Žin., 2005, Nr. [128-4651](#)), jeigu tai nėra laukiniai ar benamiai gyvūnai.

VMVT gali leisti tiekėjui įsigyti ūkinius gyvūnus iš veisėjo, kito tiekėjo ar ūkinių gyvūnų laikytojų, jeigu procedūroms naudojami ūkiniai gyvūnai.

114. Tuo atveju, kai tiekėjas iš veisėjo ar kito tiekėjo įsigytus bandomuosius gyvūnus tiesiogiai pristato kitam tiekėjui, veisėjui ar naudotojui, tokiam tiekėjui netaikomi Reikalavimų 69, 78–79 punktai.

115. Tuo atveju, kai tiekėjas įsigytus bandomuosius gyvūnus tam tikrą laiką laiko ir prižiūri, jis turi turėti Reikalavimų 69, 78–79 punktuose nurodytas patalpas ir patalpą ar vietą, kurioje bandomieji gyvūnai paruošiami išsiuntimui.

116. Naudotojas, nepažeisdamas Reikalavimų 38–44 punktų, gali naudoti tik veisėjo išveistus, veisėjo ar tiekėjo pristatytus Reikalavimų 37 punkte nurodytų rūšių bandomuosius gyvūnus, Reikalavimų 38 punkte nurodytus nežmoginius primatus ar kitus gyvūnus VMVT leidus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

117. Naudotojas atlieka procedūras vadovaudamasis Reikalavimų 8–26 punktais, o užbaigęs procedūras, bandomuosius gyvūnus perduoda gyvūnų laikytojams ar išleidžia į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę, kaip numatyta Reikalavimų 27 punkte, arba nužudo ar nugaišina vadovaudamasis Reikalavimų 28–36 punktais.

118. Naudotojai gali perduoti kitiems naudotojams naudoti nugaišintų bandomųjų gyvūnų organus ir (ar) audinius atskirai ar kartu su gyvūno gaišena tuo atveju, kai yra užtikrinamas perduodamų bandomųjų gyvūnų organų ir (ar) audinių atsekamumas.

119. Priklausomai nuo to, kokios procedūros su bandomaisiais gyvūnais yra atliekamos, naudotojas, be patalpų, nurodytų Reikalavimų 69, 78–79 punktuose, turi turėti atskirą patalpą ar vietą, kurioje vykdomos procedūros, kurių negalima atlikti bandomųjų gyvūnų laikymo patalpose. Prireikus turi būti įrengtos patalpos su reikalinga įranga chirurginėms procedūroms atlikti ir patalpa ar vieta bandomiesiems gyvūnams po chirurginių procedūrų laikyti.

120. Kai procedūroms numatoma naudoti ūkinius gyvūnus, VMVT gali leisti naudotojui įsigyti ūkinius gyvūnus iš veisėjo, tiekėjo ar iš ūkinių gyvūnų laikytojų.

121. Naudotojas kiekvienam projektui turi paskirti projekto vadovą. Jeigu naudotojas vykdo projektą, kurio užsakovas yra kitas asmuo, užsakovas turi paskirti projekto vadovą ir duomenis apie jį pateikti naudotojui.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

122. Projekto vadovas turi užtikrinti, kad:

122.1. projekto vykdymo metu procedūras atliekantys asmenys imsis visų reikalingų veiksmų, kad per procedūrą bandomieji gyvūnai nepatirtų nereikalingo skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo;

122.2. projektai būtų vykdomi pagal Leidimą;

122.3. nustačius Reikalavimų pažeidimus, šie pažeidimai būtų užfiksuoti ir imtasi tinkamų priemonių šiems pažeidimams pašalinti, o visa su pažeidimais susijusi informacija saugoma.

123. Naudotojas ne mažiau kaip trejus metus turi saugoti visus svarbius dokumentus, įskaitant Leidimą ar VMVT sprendimą dėl Leidimo išdavimo / neišdavimo, pasibaigus Leidimo galiojimo arba Reikalavimų 131 punkte nurodytam terminui. Šiame Reikalavimų punkte nurodyti dokumentai pateikiami VMVT paprašius.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

IX. PARAŠKŲ DĖL BANDYMO SU GYVŪNU PROCEDŪROS PROJEKTO NAGRINĖJIMO IR LEIDIMŲ IŠDAVIMO TVARKA

124. Prieš pradėdant vykdyti projektą naudotojas ar projekto vadovas turi kreiptis į VMVT dėl Leidimo išdavimo ir pateikti elektroniniu būdu užpildytus:

124.1. prašymą dėl leidimo atlikti bandymo su gyvūnais projektą išdavimo (toliau – prašymas) (Reikalavimų 5 priedas);

124.2. aiškiai, išsamiai ir teisingai užpildytą paraišką dėl bandymo su gyvūnais projekto (toliau – paraiška) (Reikalavimų 6 priedas), kurioje pateiktos informacijos turi užtekti įvertinti projekto atitiktį Reikalavimams. Naudotojas paraiškoje turi nurodyti:

124.2.1. bandomųjų gyvūnų kilmę, rūšis ir gyvenimo tarpsnius bei skaičių,

124.2.2. pagrindimą dėl procedūrų reikalingumo,

124.2.3. numatomus taikyti Specialiojo reikalavimo įgyvendinimo metodus,

124.2.4. numatomus procedūros metu naudoti nejaunos ir nuskausminimo metodus,

124.2.5. numatomus taikyti bandomųjų gyvūnų kančių nuo gimimo iki mirties mažinimo, vengimo ir palengvinimo būdus, jei procedūroms naudojami bandomieji gyvūnai patiria kančias,

124.2.6. bandomųjų gyvūnų atžvilgiu naudojamus humaniškus procedūros užbaigimo būdus,

124.2.7. numatomus naudoti procedūrų arba stebėjimo strategiją ir statistinį planą, skirtus kuo labiau sumažinti naudojamų bandomųjų gyvūnų skaičių, bandomųjų gyvūnų patiriamą skausmą, kančią, baimę ir atitinkamais atvejais poveikį aplinkai,

124.2.8. informaciją apie pakartotinį bandomųjų gyvūnų naudojimą ir jo kaupiamąjį poveikį bandomiesiems gyvūnams,

124.2.9. siūlomą procedūrų pagal numatomą poveikį bandomojo gyvūno sveikatai ir gerovei suskirstymą į kategorijas,

124.2.10. pagrindimą apie vengimą kartoti nereikalingas procedūras,

124.2.11. informaciją apie bandomųjų gyvūnų laikymo ir priežiūros sąlygas,

124.2.12. numatomus taikyti bandomųjų gyvūnų nužudymo būdus,

124.2.13. informaciją apie projekte dalyvaujančių asmenų kompetenciją;

124.3. dokumentų, kuriais patvirtinama projekto vadovo, asmenų, atliekančių procedūras, prižiūrinčių ir (ar) žudančių bandomuosius gyvūnus, kompetencija (darbui su bandomaisiais gyvūnais), kopijas;

124.4. kitus dokumentus, susijusius su projektu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

125. Naudotojas lietuvių ir anglų kalbomis parengia ir kartu su dokumentais, nurodytais Reikalavimų 124 punkte, pateikia Bandymo su gyvūnais projekto santrauką, kurioje nenurodomas naudotojo pavadinimas, darbuotojų vardai, pavardės, adresai ir kita konfidenciali informacija ir kurios forma patvirtinta Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. B1-761 „Dėl bandymo su gyvūnais projekto santraukos formos patvirtinimo“. Naudotojas Bandymo su gyvūnais projekto santraukoje turi nurodyti:

125.1. projekto tikslus, įskaitant numatomą žalą bei naudą ir gyvūnų, kurie bus naudojami procedūroms, skaičių ir rūšis;

125.2. įrodymus, kad vykdomas Specialusis reikalavimas;

125.3. ar reikės projektą vertinti atgaline data ir iki kokio termino.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

126. Visos paraiškos, kuriose nurodoma, kad procedūros atliekamos su nežmoginiais primatais ir kad šios procedūros priskiriamos sunkioms, įskaitant procedūras, kurių metu bandomieji gyvūnai patiria didelį skausmą, baimę ar kančias, kurie yra ilgalaikiai ir kurių

negalima sumažinti, turi būti vertinamos atgaline data.

127. Tuo atveju, kai projektas vertinamas atgaline data, naudotojas nuo projekto pabaigos praėjus ne daugiau kaip 14 dienų VMVT turi pateikti šią informaciją apie projekto eigą:

127.1. ar buvo įgyvendinti projekto tikslai, koks projekto tikslų įgyvendinimo lygis (iki galo, iš dalies įgyvendinti ar neįgyvendinti). Nurodyti projekto įgyvendinimo lygio įvertinimo kriterijus ar priežastis, jei projekto tikslai nebuvo įgyvendinti;

127.2. informaciją apie bandomiesiems gyvūnams padarytą žalą, įskaitant procedūroms naudotų bandomųjų gyvūnų skaičių bei rūšis ir procedūrų priskyrimą sunkioms;

127.3. veiksnius, kurie gali padėti vėliau įgyvendinti Specialųjį reikalavimą.

128. VMVT, gavusi Reikalavimų 127 punkte nurodytą informaciją, ne vėliau kaip per 20 darbo dienų atlieka projekto vertinimą atgaline data ir raštu arba elektroninėmis priemonėmis informuoja naudotoją apie projekto vertinimo atgaline data rezultatus. VMVT, atlikdama projekto vertinimą atgaline data, gali kreiptis į Komisiją dėl nuomonės apie projekto įgyvendinimą pateikimo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

129. VMVT skelbia VMVT interneto svetainėje projektų, kuriems buvo išduotas Leidimas, netechnines projektų santraukas ir visus jų pakeitimus.

130. Tuo atveju, kai išduodant Leidimą buvo priimtas sprendimas projektą vertinti atgaline data, naudotojas turi pateikti VMVT netechninės projekto santraukos pakeitimą, kai bus atliktas projekto vertinimas atgaline data.

131. VMVT ne vėliau kaip per 40 darbo dienų nuo visų Reikalavimų 124–125 punktuose nurodytų dokumentų gavimo dienos išduoda Leidimą ir apie tai raštu arba elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją arba atsisako išduoti Leidimą ir apie tai raštu arba elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją, nurodydama atsisakymo išduoti Leidimą motyvus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

132. Tuo atveju, kai VMVT pateikiama paraiška, kuriai įvertinti reikalinga papildoma informacija, kurią turi kita institucija, arba vertinamas projektas yra sudėtingas, VMVT gali ne ilgesniam kaip 15 darbo dienų laikotarpiui pratęsti Reikalavimų 131 punkte nurodytą terminą. Apie šiame punkte nurodyto projekto vertinimo termino pratęsimą pareiškėjas informuojamas raštu arba elektroninėmis priemonėmis iki Reikalavimų 131 punkte nurodyto termino pabaigos, nurodant termino pratęsimo priežastis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

133. VMVT, gavusi Reikalavimų 124–125 punktuose nurodytus dokumentus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas įvertina, ar pateikti visi reikiami dokumentai ir ar jie iki galo užpildyti.

134. VMVT, nustačiusi, kad pareiškėjas pateikė visus reikiamus iki galo užpildytus dokumentus, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją apie paraiškos priėmimą, nurodydama terminą, per kurį turi būti priimtas sprendimas išduoti Leidimą, ir gautus dokumentus perduoda Komisijos sekretoriui.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

135. Tuo atveju, kai pateikiami ne visi ar ne iki galo užpildyti dokumentai ar projekto vadovas neatitinka Reikalavimų 150 punkto, VMVT ne vėliau kaip per 3 darbo dienas elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją, nurodydama trūkumus ir apie tai, kad

terminas išduoti Leidimą bus skaičiuojamas nuo visų reikiamų dokumentų pateikimo ir trūkumų pašalinimo dienos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

136. Tuo atveju, kai paraišką pateikia ir projektą ketina vykdyti ne naudotojas, VMVT paraiškos nenagrinėja ir apie tai elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

137. Komisija ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo Reikalavimų 124–125 punktuose nurodytų dokumentų gavimo iš VMVT dienos įvertina projektą ir parengia išvadą dėl leidimo atlikti bandymo su gyvūnais procedūrų projektą išdavimo (toliau – išvada dėl leidimo). Tuo atveju, kai Komisija kreipiasi į pareiškėją dėl pateiktos informacijos papildymo ar patikslinimo, 20 darbo dienų terminas gali būti pratęsiamas ne ilgiau kaip 5 darbo dienas.

138. Komisija ne vėliau kaip pasibaigus Reikalavimų 137 punkte nurodytam terminui pateikia išvadą dėl leidimo VMVT.

139. VMVT, remdamasi Komisijos išvada dėl Leidimo ir nepažeisdama Reikalavimų 131 punkte nurodyto termino, priima sprendimą išduoti Leidimą arba jo neišduoti. Sprendimo neišduoti Leidimo priėmimo atveju VMVT turi nurodyti atsisakymo motyvus. Apie priimtą sprendimą VMVT raštu arba elektroninėmis priemonėmis informuoja pareiškėją.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

140. VMVT išduoda Leidimą, jei atlikto projekto vertinimo rezultatai yra palankūs ir projekte nurodytos procedūros yra suskirstytos pagal numatomą poveikį bandomojo gyvūno sveikatai ir gerovei į kategorijas: be galimybės atgaivinti, lengva, vidutinio sunkumo, sunki.

141. Leidime nurodoma:

141.1. naudotojo, kuris vykdo projektą, pavadinimas arba vardas (-ai), pavardė (-ės), adresas, veterinarinio patvirtinimo numeris;

141.2. projekto vadovo vardas (-ai) ir pavardė (-ės);

141.3. patalpų ar vietų, kuriose bus vykdomas projektas ir atliekamos procedūros, adresas;

141.4. specialios sąlygos, nustatytos atlikus projekto vertinimą, įskaitant sprendimą dėl projekto vertinimo atgaline data;

141.5. išdavimo data;

141.6. išdavusio asmens pareigos, vardas (-ai), pavardė (-ės);

141.7. galiojimo data;

141.8. pakeitimo (atnaujinimo) data;

141.9. numeris.

142. Leidimas išduodamas projekto vykdymo laikotarpiui, bet ne ilgiau kaip 5 metams.

143. VMVT, remdamasi Komisijos išvada dėl leidimo gali išduoti Leidimą keliems bendriems projektams, kuriuos vykdo tas pats naudotojas, jeigu tokie projektai atitinka kituose Europos Sąjungos teisės aktuose numatytus reikalavimus arba jeigu tokiuose projektuose yra naudojami gyvūnai gamybos ar diagnostikos tikslais taikant nustatytus metodus.

144. Tuo atveju, jei naudotojas, gavęs Leidimą, nori atlikti kitas ir (ar) papildomas procedūras, nei buvo nurodytos pateiktoje paraiškoje, ir šios procedūros gali turėti neigiamos įtakos bandomųjų gyvūnų gerovei, naudotojas VMVT turi pateikti Reikalavimų 124.1 ir 124.2 papunkčiuose nurodytus dokumentus, kurie nagrinėjami Reikalavimų 131–140 punktuose nustatyta tvarka. Tuo atveju, kai projekto vykdymo metu keičiasi kiti duomenys, nesusiję su bandomųjų gyvūnų gerove, naudotojas apie keičiamus projekto duomenis ne vėliau kaip per

10 darbo dienų nuo duomenų pakeitimo datos turi informuoti VMVT ir pateikti tai įrodančius dokumentus. Tokiu atveju VMVT įvertina keičiamus duomenis ir prireikus, vadovaudamasi Reikalavimų 145 punktu, pakeičia ar atnaujiną Leidimo duomenis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

145. Tuo atveju, kai daromi Leidimo duomenų pakeitimai, kurie įforminami VMVT direktoriaus ar jo pavaduotojo įsakymu, kartu pakeičiamas ir Leidimas, paliekant seną Leidimo numerį ir pirminę jo išdavimo datą ir nurodant pakeitimo (atnaujinimo) datą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

146. Leidimas pakeičiamas ir (ar) atnaujinamas tik tuo atveju, jei projekto pakeitimų vertinimo rezultatas yra palankus.

147. VMVT gali panaikinti Leidimą, jei nustato, kad naudotojas atlieka papildomas ar kitas procedūras, nei buvo nurodytos prašyme, ar kitaip pažeidžia Reikalavimus.

148. Tuo atveju, kai panaikinamas Leidimas, naudotojas, atsižvelgdamas į VMVT ar teritorinės VMVT nurodymą, turi užtikrinti laikomų bandomųjų gyvūnų gerovę arba perduoti bandomuosius gyvūnus veisėjui, tiekėjui, gyvūnų laikytojams ar išleisti juos į laukinių gyvūnų rūšių natūralią buveinę, kaip numatyta Reikalavimų 27 punkte, arba, vadovaudamasis Reikalavimų 28–36 punktais, juos nužudyti ar nugaišinti.

149. Pareiškėjai dokumentus, nurodytus Reikalavimų 124–125 punktuose, VMVT gali pateikti paštu, elektroninėmis priemonėmis ar pristatyti asmeniškai. Reikalavimų 131 punkte nurodytas terminas pradedamas skaičiuoti nuo dokumentų VMVT gavimo dienos. VMVT skenuotus dokumentus, pavedimus ir paklausimus Komisijai pateikia elektroninėmis priemonėmis. Komisija išvadas, protokolus VMVT taip pat pateikia elektroninėmis priemonėmis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

X. ASMENIMS, DIRBANTIEMS SU BANDOMAISIAIS GYVŪNAIS, KELIAMI REIKALAVIMAI

150. Asmenys, atliekantys procedūras, prižiūrintys ir (ar) žudantys bandomuosius gyvūnus, turi turėti tinkamą išsilavinimą ir, priklausomai nuo to, kokias funkcijas atlieka, būti baigę bendrąjį mokymo kursą, kurio temos nurodytos Reikalavimų 154 punkte, ar kitą specializuotą mokymo kursą bei turėti tai patvirtinančius dokumentus.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

151. Reikalavimų 150 punkte nurodyti asmenys, kurie būtina kompetenciją darbui su bandomaisiais gyvūnais įgijo iki šių Reikalavimų įsigaliojimo ir turi tai patvirtinantį dokumentą, privalo susipažinti su Reikalavimų nuostatomis arba baigti mokymo kursą, kurio temos nurodytos Reikalavimų 154 punkte, ir turėti tai patvirtinantį dokumentą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

152. Projekto vadovas turi būti baigęs su atliekamu darbu susijusios mokslo disciplinos kursą, turėti specialiųjų žinių darbui su atitinkamomis bandomųjų gyvūnų rūšimis bei dokumentą, nustatytą Reikalavimų 150 arba 151 punkte.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

153. Asmenys, įgiję Reikalavimų 150 punkte nurodytą išsilavinimą ir turintys Reikalavimų 150 ar 151 punkte nurodytą dokumentą bei atliekantys procedūras, prižiūrintys ar žudantys bandomuosius gyvūnus, turi būti prižiūrimi Reikalavimų 150 punkte nurodytą kompetenciją turinčio asmens iki patys įgis ir įrodys tokią kompetenciją.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

154. Reikalavimų 150 punkte nurodyti asmenys, priklausomai nuo atliekamų funkcijų, mokymų metu turi būti supažindinti su bandomųjų gyvūnų laikymu, priežiūra ir su:

154.1. galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais, susijusiais su bandomųjų gyvūnų įsigijimu, priežiūra ir naudojimu mokslo tikslais;

154.2. etikos principais, susijusiais su žmonių ir gyvūnų santykiais, savaimine gyvybės verte ir argumentais už ir prieš gyvūnų naudojimą mokslo tikslais;

154.3. fundamentaliąja ir atitinkamų bandomųjų gyvūnų rūšių biologija, susijusia su anatomija, fiziologinėmis savybėmis, veisimu, genetika ir genetiniais pakitimais;

154.4. bandomųjų gyvūnų elgsena, jų būtinąją priežiūra ir aplinkos gerinimo metodais;

154.5. atskirų gyvūnų rūšių priežiūros būdais ir procedūromis;

154.6. bandomųjų gyvūnų sveikatos priežiūra ir higiena;

154.7. dažniausiai laboratorijose naudojamų bandomųjų gyvūnų rūšių patiriamomis baimėmis, skausmu ir kančios pripažinimu;

154.8. nejautra, nuskausminimo būdais ir bandomųjų gyvūnų nužudymu;

154.9. naudojamu humanišku procedūros užbaigimu bandomųjų gyvūnų atžvilgiu;

154.10. Specialiuoju reikalavimu;

154.11. procedūrų vykdymu ir projektų rengimu.

155. Asmenys, norintys apmokyti su bandomaisiais gyvūnais dirbančius asmenis (toliau – mokymų organizatoriai), privalo parengti mokymų programą, į kurią įeitų Reikalavimų 154 punkte nurodytos temos (visos arba dalis) ir kurioje būtų nurodyta kiekvienai temai numatoma mokymų trukmė (valandomis), duomenys apie lektorius (vardas, pavardė, kvalifikacija). Mokymų organizatoriai, prieš pradėdami mokymus, parengtas mokymų programas turi suderinti su VMVT. Be mokymų programos, mokymų organizatoriai VMVT turi pateikti informaciją apie save (pavadinimas / vardas ir pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas, interneto svetainės adresas (jeigu turi) ir informaciją apie už mokymus atsakingus asmenis (pareigos, vardas, pavardė, telefonas, faksas, elektroninis paštas (jeigu turi)).

156. VMVT, gavusi Reikalavimų 155 punkte nurodytas programas ir informaciją, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas įvertina pateiktų mokymų programų tinkamumą ir raštu informuoja mokymų organizatorius apie mokymų programos tinkamumą arba nurodo nustatytus mokymų programos trūkumus.

157. Informacija apie mokymų organizatorius skelbiama VMVT interneto svetainėje. Informacija apie organizuojamus mokymus skelbiama mokymų organizatorių interneto svetainėse.

158. Mokymų organizatoriai mokymus pagal Reikalavimų 154 punkte nurodytas temas baigusiesiems asmenims išduoda pažymėjimus, kuriuose turi būti nurodyta:

158.1. mokymų organizatoriaus pavadinimas / vardas, pavardė;

158.2. mokymus išklausiusio asmens vardas, pavardė;

158.3. mokymų programos pavadinimas;

158.4. mokymų data, vieta ir trukmė;

158.5. pažymėjimo registracijos numeris ir išdavimo data;

158.6. pažymėjimą pasirašiusio asmens pareigos, vardas, pavardė.

159. Tuo atveju, kai mokymų programa neapima visų Reikalavimų 154 punkte nurodytų

temų ar mokymų dalyvis išklauso ne visas temas, be mokymų programos pavadinimo, Reikalavimų 158 punkte nurodytame pažymėjime turi būti nurodytos temų, kurias išklause mokymų dalyvis, pavadinimai.

160. Mokymų organizatoriai pasibaigus mokymams ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pateikia VMVT informaciją apie asmenis (vardas, pavardė), kuriems buvo išduoti Reikalavimų 158 punkte nurodyti pažymėjimai.

161. Mokymų organizatoriai, kurie iki Reikalavimų įsigaliojimo organizavo mokymus su bandomaisiais gyvūnais dirbantiems asmenims, pateikia VMVT informaciją apie asmenims išduotus mokymų baigimo pažymėjimus asmenims (pažymėjimo išdavimo datą, numerį, asmens, kuriam buvo išduotas pažymėjimas, vardą ir pavardę).

162. Mokymų organizatoriai ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas VMVT ir teritorinei VMVT, kurios kontroliuojamoje teritorijoje organizuojami mokymai, turi pateikti informaciją apie organizuojamų mokymų vietą ir laiką bei sudaryti teritorinei VMVT ir VMVT sąlygas įvertinti, kaip vyksta mokymai.

XI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

163. VMVT, remdamasi Komisijos išvada ir taikydama išimtį Reikalavimų 43 punktui, gali laikinai leisti naudoti procedūroms nežmoginius primatus, jeigu yra mokslškai pagrįsta, kad Reikalavimų 8.2.1 ar 8.3 punktuose nurodytais tikslais procedūra negali būti vykdoma su žmonėmis, siekiant išvengti sekinančios ar galimai žmonių gyvybei pavojingos klinikinės būklės ir užtikrinti jos prevenciją, diagnozavimą ar gydymą, ir jeigu procedūros tikslo negalima pasiekti naudojant kitas, nei nežmoginiai primatai, bandomųjų gyvūnų rūšis.

164. Žmoginės beždžionės procedūroms nenaudojamos, išskyrus atvejus, kai VMVT, remdamasi Komisijos išvada, laikinai leidžia naudoti procedūroms žmogines beždžiones. Tokiu atveju VMVT turi turėti mokslinį pagrindimą, kad būtina imtis veiksmų tam tikroms gyvūnų rūšims išsaugoti arba veiksmų, susijusių su netikėtu žmonių gyvybei keliamu pavojumi ar sekinančios klinikinės būklės protrūkiu, jeigu procedūromis siekiama vieno iš Reikalavimų 8.2.1, 8.3 ar 8.5 papunkčiuose nurodytų tikslų, kai procedūros tikslų negalima pasiekti naudojant kitas, nei žmoginės beždžionės, bandomųjų gyvūnų rūšis arba alternatyvius metodus. Šiame punkte nurodomas Reikalavimų 8.2.1 papunktyje įvardytas tikslas siejamas tik su žmonėmis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

165. VMVT, remdamasi Komisijos išvada ir taikydama išimtį Reikalavimų 44 punktui, gali leisti laikinai atlikti procedūrą, kurios metu bandomasis gyvūnas patirs stiprų ilgalaikį skausmą, kančią ar baimę, kurių negalima sumažinti, jeigu tokios procedūros vykdymas yra mokslškai pagrįstas. Šiuo atveju procedūroms negali būti naudojami nežmoginiai primatai.

166. VMVT, nusprendusi taikyti Reikalavimų 163–165 punktuose nurodytas išimtis, nedelsdama informuoja Europos Komisiją ir kitas Europos Sąjungos valstybes nares apie laikinus leidimus ir pateikia įrodymus dėl išimčių taikymo.

167. VMVT teikia Europos Komisijai informaciją apie šių Reikalavimų įgyvendinimą.

168. VMVT dalyvauja kuriant ir tvirtinant alternatyvius metodus, kuriuos taikant galima gauti tiek pat arba daugiau informacijos nei atliekant procedūras, bet kuriems nereikia naudoti gyvūnų arba jų reikia mažiau, arba kurių procedūros yra mažiau skausmingos bandomiesiems gyvūnams, ir imasi kitų, jos nuomone, reikalingų priemonių moksliniams tyrimams šioje srityje skatinti.

169. VMVT teikia visokeriopą pagalbą Europos Komisijai nustatant ir paskiriant tinkamas specializuotas ir kvalifikuotas laboratorijas alternatyvių metodų tvirtinimui.

170. VMVT skatina taikyti alternatyvius metodus ir VMVT interneto svetainėje skelbia informaciją apie juos.

171. Lietuvos Respublikoje pripažįstami iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių gauti

pagal Europos Sąjungos teisės aktus atliktų procedūrų duomenys, išskyrus atvejus, kai būtina atlikti papildomas su tais duomenimis susijusias procedūras visuomenės sveikatai ir saugai užtikrinti ar aplinkai apsaugoti.

172. Procedūroms gali būti naudojami kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse išveisti, iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių tiekiami bandomieji gyvūnai, kurie buvo veisiami ar laikomi šiose valstybės narėse laikantis 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos (OL 2010 L 276, p. 33) nustatytų reikalavimų. Lietuvos Respublikos rinkai gali būti tiekiami produktai, kurių gamyboje, laikantis direktyvos 2010/63/ES, buvo naudojami bandomieji gyvūnai.

173. Naudotojai iki vasario 1 d. pateikia VMVT informaciją apie per praėjusius metus faktiškai panaudotų procedūroms bandomųjų gyvūnų skaičių, atliktų procedūrų skaičių, nurodant jų sunkumo kategoriją, naudotų nežmogiųjų primatų kilmę ir rūšį. VMVT viešai skelbia šią informaciją interneto svetainėje. Europos Komisijai patvirtinus šiame punkte nurodytos informacijos pateikimo formą, naudotojai pateikia informaciją pagal Europos Komisijos patvirtintą formą.

174. VMVT ir teritorinės VMVT, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos veterinarijos įstatymo (Žin., 1992, Nr. [2-15](#); 2010, Nr. [148-7563](#), Nr. 148-7563) 19 straipsnyje nurodytais valstybinės veterinarinės kontrolės principais, kontroliuoja, kaip veisėjai, tiekėjai ir naudotojai laikosi šių Reikalavimų, taip pat tikrina bandomųjų gyvūnų įmonių gamybines patalpas.

175. Teritorinės VMVT bandomųjų gyvūnų įmonių valstybinę veterinarinę kontrolę atlieka remdamosi rizikos vertinimu ir atsižvelgdamos į laikomų bandomųjų gyvūnų rūšis, jų skaičių, ankstesnių patikrinimų duomenis, naudotojų vykdomus projektus, jų skaičių, gautus skundus dėl bandomųjų gyvūnų.

176. Teritorinės VMVT, remdamosi Reikalavimų 175 punkte nurodytu rizikos vertinimu, kiekvienais metais patikrina ne mažiau kaip trečdalį naudotojų. Teritorinės VMVT nežmogiųjų primatų veisėjus, tiekėjus ir naudotojus tikrina ne mažiau kaip vieną kartą per metus.

177. Informaciją, susijusią su veisėjų, tiekėjų ir naudotojų valstybine veterinarine kontrole, teritorinės VMVT turi saugoti ne mažiau kaip 5 metus.

178. Prireikus Europos Komisija vykdo bandomųjų gyvūnų įmonių kontrolę, vertina VMVT ir teritorinių VMVT vykdomos valstybinės veterinarinės kontrolės efektyvumą. VMVT teikia visokeriopą pagalbą Europos Komisijos ekspertams. VMVT užtikrina, kad būtų įgyvendintos Europos Komisijos ekspertų rekomendacijos dėl šių Reikalavimų nuostatų laikymosi.

179. VMVT veiksmai, išduodant Leidimus ar atsisakant juos išduoti, gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

180. Juridiniai asmenys, kitos organizacijos ar jų filialai, fiziniai asmenys, pažeidę šiuos Reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka

Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų
laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų
1 priedas

PROCEDŪRŲ PAGAL NUMATOMĄ POVEIKĮ BANDOMOJO GYVŪNO SVEIKATAI IR GEROVEI SKIRSTYMAS Į KATEGORIJAS

1. Atsižvelgiant į tai, kokio stiprumo skausmą, kančią, baimę ar ilgalaikį sužalojimą atskiras bandomasis gyvūnas patirs procedūros metu, procedūros skirstomos į šias kategorijas:

1.1. procedūros, kurių metu bandomajam gyvūnui taikoma bendroji nejautra, po kurios bandomasis gyvūnas neatgauna sąmonės, priskiriamos procedūroms be galimybės atgaivinti;

1.2. procedūros, kurių metu bandomasis gyvūnas galimai patirs trumpalaikį nestiprų skausmą, kančią ar baimę, taip pat procedūros, kurių metu bandomojo gyvūno gerovė ar bendra sveikatos būklė nedaug pablogėja, priskiriamos lengvoms procedūroms;

1.3. procedūros, kurių metu bandomasis gyvūnas galimai patirs trumpalaikį vidutinio stiprumo skausmą, kančią ar baimę arba ilgalaikį nedidelį skausmą, kančią ar baimę, taip pat procedūros, kurių metu bandomojo gyvūno gerovė ar bendra sveikatos būklė vidutiniškai pablogėja, priskiriamos vidutinio sunkumo procedūroms;

1.4. procedūros, kurių metu bandomasis gyvūnas galimai patirs stiprų skausmą, kančią ar baimę arba ilgalaikį vidutinio stiprumo skausmą, kančią ar baimę, taip pat procedūros, kurių metu galimai gali smarkiai pablogėti bandomojo gyvūno gerovė ar bendra sveikatos būklė, priskiriamos sunkioms procedūroms.

2. Priskiriant procedūrą šio priedo 1 punkte nurodytai kategorijai, remiamasi sunkiausiomis pasekmėmis, kurias galimai patirs atskiras bandomasis gyvūnas, pritaikius visus atitinkamus sąlygų gerinimo metodus.

3. Nustatant procedūros kategoriją, atsižvelgiama:

3.1. į visas intervencijas ar manipuliacijas, atliekamas su bandomaisiais gyvūnais pagal nustatytą procedūrą;

3.2. į procedūros rūšį;

3.3. į veiksnius, susijusius su procedūra:

3.3.1. manipuliacijas, elgesio rūšis,

3.3.2. skausmo, kančios, baimės ar ilgalaikio sužalojimo, kurį sukelia procedūra (visos jos sudedamosios dalys), pobūdį ir intensyvumą, trukmę, dažnumą bei naudojamų metodų įvairovę,

3.3.3. bendrą kančią procedūros metu,

3.3.4. sąlygas, kuriomis bandomasis gyvūnas negali elgtis natūraliai, įskaitant su laikymu, būtinaja priežiūra ir priežiūros standartais susijusius apribojimus;

3.4. bandomojo gyvūno rūšį ir genotipą;

3.5. bandomojo gyvūno brandą, amžių ir lytį;

- 3.6. bandomojo gyvūno mokymo patirtį, susijusią su procedūra;
- 3.7. anksčiau su bandomuoju gyvūnu atliktos procedūros kategoriją, jei bandomasis gyvūnas turi būti pakartotinai naudojamas;
- 3.8. metodus skausmui, kančiai ir baimei sumažinti ar pašalinti, įskaitant laikymo, būtinosios priežiūros ir priežiūros sąlygų gerinimą;
- 3.9. humanišką procedūros užbaigimą.
4. Šio priedo 3.3 ir 3.4 punktuose nurodyti veiksniai apsvarstomi kiekvienu konkrečiu atveju.
5. Sprendžiant, kuriai kategorijai būtų tinkamiausia priskirti tam tikros rūšies procedūrą, vadovaujamasi šio priedo 6–8 punktuose pateiktais procedūrų pavyzdžiais, suskirstytais remiantis tik su procedūros rūšimi susijusiais veiksniais.
6. Lengvoms procedūroms priskiriamos šios procedūros:
 - 6.1. nejautra, išskyrus jos naudojimą vien nužudymo tikslais;
 - 6.2. farmakokinetinis tyrimas, kai paskiriama tik viena dozė ir paimama nedaug kraujo mėginių (iš viso < 10 % kraujo kiekio) ir nesitikima, kad medžiaga sukels pastebimą neigiamą poveikį;
 - 6.3. neintervenciniai gyvūnų tyrimai (pvz., MRT), naudojami atitinkami sedatyviniai preparatai ar nejautra;
 - 6.4. paviršinės procedūros (pvz.: ausų ir uodegos biopsijos, poodinis miniatiūrinių siurblių ir poodinių mikroschemų implantavimas nechirurginiu būdu);
 - 6.5. išorinių telemetrinių įtaisų naudojimas, dėl kurių bandomiesiems gyvūnams tik nedaug pakenkiama arba nedaug trukdoma įprastinei jų veiklai ir elgesiui;
 - 6.6. medžiagų sušvirkštimas po oda, į raumenis, į pilvapleurę, suleidimas į skrandį zondų, įvestu per nosį, ir intraveniniu būdu per paviršines kraujagysles, kai medžiaga daro tik nedidelį poveikį bandomajam gyvūnui, o jos kiekis neviršija bandomojo gyvūno dydį ir rūšį atitinkančių normų;
 - 6.7. navikų arba spontaninių navikų sukėlimas, jei jie nesukelia jokio pastebimo neigiamo klinikinio požymio (pvz., maži poodiniai neinvaziniai mazgeliai);
 - 6.8. genetiškai pakeistų gyvūnų veisimas siekiant gauti fenotipą su nedideliu poveikiu;
 - 6.9. pakeista mityba, neatitinkanti bandomojo gyvūno mitybos poreikių, kuri galimai per tyrimo laiką sukels nedidelę klinikinę anomaliją;
 - 6.10. trumpalaikis suvaržymas (< 24 val.) medžiagų apykaitos narveliuose;
 - 6.11. tyrimai, kurių metu bandomieji gyvūnai trumpam atskiriami nuo kitų savo rūšies bandomųjų gyvūnų; socialių veislių suaugusios žiurkės ar pelės patalpinamos į atskirus narvelius;
 - 6.12. būdai, kuriuos naudojant bandomieji gyvūnai susiduria su kenksmingais stimulais, kurie trumpai asocijuojasi su nedideliu skausmu, kančia ar baime ir kurių bandomieji gyvūnai gali sėkmingai išvengti;
 - 6.13. kiti veiksniai, jų derinys ar tam tikra jų grupė, galintys turėti įtakos procedūros priskyrimui lengvoms procedūroms:
 - 6.13.1. kūno sudėjimo vertinimas naudojant neinvazines priemones ir minimalų gyvūno judėjimo suvaržymą,
 - 6.13.2. elektrokardiografijos stebėjimas naudojant neinvazinius metodus, kai prie šios procedūros pripratintų bandomųjų gyvūnų judėjimas minimaliai suvaržomas arba visai nesuvaržomas,
 - 6.13.3. išorinių telemetrinių prietaisų naudojimas, kai tikimasi, kad tai nepadarys žalos socialiai prisitaikiusiems bandomiesiems gyvūnams ir

nekliudys jų įprastinei veiklai bei elgesiui,

6.13.4. genetiškai pakeistų gyvūnų veisimas, kai tikimasi, kad nebus jokių kliniškai pastebimų nepalankių fenotipų,

6.13.5. inertiškų žymeklių pridėjimas į maistą, kad būtų galima stebėti virškinimo eigą,

6.13.6. suaugusių žiurkių laikymas be pašaro ne ilgiau nei 24 val.,

6.13.7. bandymai lauko sąlygomis.

7. Vidutinio sunkumo procedūroms priskiriamos šios procedūros:

7.1. dažnas vidutinio sunkumo klinikinį poveikį sukeliančių bandomųjų medžiagų naudojimas ir kraujo mėginių ėmimas ($> 10\%$ kraujo kiekio) iš sąmonę turinčio bandomojo gyvūno per kelias dienas nepapildant kraujo kiekio;

7.2. ūmaus poveikio dozių intervalo radimo bandymai, chroniško toksiškumo ar kancerogeniškumo bandymai nesukeliant mirties;

7.3. chirurginės operacijos taikant bendrąją nejautrą ir tinkamą nuskausminimą, susijusios su pooperaciniu skausmu, kančia ar bendros sveikatos būklės pablogėjimu (pvz.: torakotomija, kraniotomija, laparotomija, orchiektomija, limfadenektomija, tiroidektomija, ortopedinės chirurginės operacijos su veiksmingu stabilizavimu ir žaizdos gydymu, organų transplantavimas su veiksmingu atmetimo reakcijos gydymu, kateterių ar biomedicininų įtaisų (pvz.: telemetrinių siūstuvų, miniatiūrinių siurblių ir kt.) implantavimas chirurginiu būdu);

7.4. navikų arba spontaninių navikų sukėlimo būdai, kai tikimasi, kad šie navikai sukels vidutinio stiprumo skausmą ar baimę arba iš dalies trukdys įprastai elgtis;

7.5. švitinimas ar chemoterapija naudojant mirties nesukeliančią chemoterapijai naudojamų medžiagų ar švitinimo spinduliuotės dozę arba naudojant mirtiną chemoterapijai naudojamų medžiagų ar švitinimo spinduliuotės dozę, tačiau atkuriant imuninę sistemą. Neigiamas poveikis turėtų būti nedidelis arba vidutinio sunkumo ir trumpalaikis (ne ilgiau nei 5 dienos);

7.6. genetiškai pakeistų gyvūnų veisimas tikintis gauti fenotipą su vidutinio stiprumo poveikiu;

7.7. genetiškai pakeistų gyvūnų sukūrimas naudojant chirurgines procedūras;

7.8. medžiagų apykaitos narvelių, kuriuose ilgą laiką (iki 5 dienų) vidutiniškai apribojamas judėjimas, naudojimas;

7.9. tyrimai su pakeista mityba, neatitinkančia bandomojo gyvūno mitybos poreikių, kuri galimai per tyrimo laiką sukels vidutinio sunkumo klinikinę anomaliją;

7.10. suaugusių žiurkių laikymas be maisto 48 val.;

7.11. bėgimo ir vengimo reakcijos sukėlimas, kai bandomajis gyvūnas negali pabėgti ar išvengti stimulo ir tikimasi, kad tai sukels vidutinio sunkumo kančią.

8. Sunkioms procedūroms priskiriamos šios procedūros:

8.1. toksiškumo bandymai sukeliant bandomajam gyvūnui mirtį chemoterapijai naudojamomis medžiagomis ar švitinimo spinduliuote arba kai mirties atvejai yra galimi ir sukelia sunki patofiziologinė būklė (pvz., vienos, toksinėmis savybėmis pasižyminčios medžiagos, dozės ūmaus toksiškumo bandymai (žr. OECD (angl. *The Organisation for Economic Co-operation and Development*) bandymų gaires);

8.2. prietaiso bandymas, kai jo sutrikęs veikimas gali sukelti bandomajam gyvūnui stiprų skausmą, kančią ar mirtį (pvz., širdies veiklai padedantys įtaisai);

8.3. vakcinų stiprumo bandymai, kuriems būdingas nuolatinis bandomojo gyvūno būklės blogėjimas, progresuojanti liga, kuri baigiasi mirtimi ir sukelia ilgalaikį vidutinio stiprumo skausmą, baimę ar kančią;

8.4. bandomojo gyvūno švitinimas ar chemoterapija naudojant mirtiną chemoterapijai naudojamų medžiagų ar švitinimo spinduliuotės dozę ir neatkuriant imuninės sistemos arba atkuriant ją ir sukeliant organizmo pasipriešinimą transplantantui;

8.5. navikų arba spontaninių navikų sukėlimo būdai, kai tikimasi, kad šie navikai sukels progresuojančią mirtiną ligą, sukeliančią ilgalaikį vidutinio stiprumo skausmą, baimę ar kančią (pvz.: navikai, sukeliantys kacheksiją, invaziniai kaulų navikai, metastaziniai navikai ir navikai, kuriems leidžiama išopėti);

8.6. chirurginės ir kitos intervencijos, atliekamos bandomiesiems gyvūnams taikant bendrąją nejautrą, kuri galimai sukels stiprų arba nuolatinį vidutinio stiprumo pooperacinį skausmą, kančią ar baimę arba didelį nuolatinį bandomojo gyvūno bendros būklės pablogėjimą. Nestabilių lūžių sukėlimas, torakotomija be tinkamo nuskausminimo arba trauma siekiant sukelti dauginį organų nepakankamumą;

8.7. organų transplantavimas, kai tikimasi, kad organų atmetimas sukels didelę kančią ar labai pablogins bandomojo gyvūno bendrą būklę (pvz., ksenotransplantacija);

8.8. genetinėmis ligomis sergančių bandomųjų gyvūnų, kurie turėtų patirti didelį ir nuolatinį bendros būklės blogėjimą (pvz., Hantingtono liga, raumenų distrofija, chroniško pasikartojančio neurito modeliai), veisimas;

8.9. medžiagų apykaitos narvelių, kuriuose ilgą laiką labai apribojamas gyvūnų judėjimas, naudojimas;

8.10. neišvengiamas elektros šokas (pvz., siekiant sukelti išmoktą bejėgiškumą);

8.11. socialių gyvūnų rūšių (pvz., šunų ir nežmoginių primatų) individų visiškai izoliavimas ilgą laiką;

8.12. laisvės judėti sukeliamas stresas siekiant sukelti žiurkėms skrandžio opas ar širdies nepakankamumą;

8.13. priverstinio plaukimo ar mankštos bandymai iki išsekimo.

Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo,
 priežiūros ir naudojimo reikalavimų
 2 priedas

BANDOMŲJŲ GYVŪNŲ ŽUDYMO BŪDAI

Gyvūnai Žudymo metodas	Žuvys	Amfibijos	Ropliai	Paukščiai	Grauzikai	Triušiai	Šunys, katės, šeškai ir lapės	Dideli židuoliai	Nežmoginiai primatai
Mirtina anestetikų dozė	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Galima taikyti. Prireikus prieš metodo taikymą bandomajam gyvūnui skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai
Svaiginimas naudojant strypinį pistoletą	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti tik dideliems ropliams	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti be apribojimų	Draudžiama taikyti	Galima taikyti be apribojimų	Draudžiama taikyti
Anglies dioksidas	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti be apribojimų	Galima taikyti tik palaipsniui didinant koncentraciją. Negalima taikyti graužikų vaisiams ir naujagimiams	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti
Cervikalinė dislokacija	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti tik paukščiams	Galima taikyti tik graužikams iki 1 kg.	Galima taikyti tik triušiams iki 1 kg.	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti

Gyvūnai Žudymo metodas	Žuvys	Amfibijos	Ropliai	Paukščiai	Grauzikai	Triušiai	Šunys, katės, šeškai ir lapės	Dideli židuoliai	Nežmoginiai primatai
				iki 1 kg. Sunkesniems nei 250 g paukščiams prieš metodo taikymą turi būti skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Sunkesniems nei 150 g graužikams turi būti skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai	Sunkesniems nei 150 g triušiams prieš metodo taikymą turi būti skiriami sedatyviniai veterinariniai vaistai			
Kontūzija / trenkiamasis smūgis į galvą	Galima taikyti be apribojimų	Galima taikyti be apribojimų	Galima taikyti be apribojimų	Galima taikyti tik paukščiams iki 5 kg	Galima taikyti tik graužikams iki 1 kg	Galima taikyti tik triušiams iki 5 kg	Galima taikyti tik naujagimiams	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti
Galvos nukirtimas	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti tik paukščiams iki 250 g	Galima taikyti tik tais atvejais, kai neįmanoma taikyti kitų būdų	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti
Svaiginimas elektros srove	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Draudžiama taikyti	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Draudžiama taikyti	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Galima taikyti naudojant specialiąją įrangą	Draudžiama taikyti
Inertinės dujos (Ar, N₂)	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti be apribojimų	Galima taikyti be apribojimų	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti tik kiaulėms	Draudžiama taikyti
Nušovimas kulka naudojant tinkamus šautuvus, šaunamuosius ginklus ir šaudmenis	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti. Metodą gali taikyti tik patyręs šaulys lauko	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Draudžiama taikyti	Galima taikyti, jeigu neįmanoma taikyti kitų žudymo būdų. Metodą gali	Galima taikyti. Metodą gali taikyti tik patyręs šaulys lauko	Draudžiama taikyti

Gyvūnai Žudymo metodas	Žuvys	Amfibijos	Ropliai	Paukščiai	Graužikai	Triušiai	Šunys, katės, šeškai ir lapės	Dideli židuoliai	Nežmoginiai primatai
			sąlygomis				taikyti tik patyręs šaulys lauko sąlygomis	sąlygomis	

Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų
laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų
3 priedas

**NEŽMOGINIŲ PRIMATŲ SĄRAŠAS IR DATOS, NUO KURIŲ PROCEDŪROMS
GALIMA NAUDOTI TIK NELAISVĖJE LAIKOMŲ NEŽMOGINIŲ PRIMATŲ
PALIKUONIS ARBA NEŽMOGINIUS PRIMATUS, PAIMTUS IŠ AUTONOMINIŲ
NEŽMOGINIŲ PRIMATŲ KOLONIJŲ**

Rūšis	Data, nuo kurios procedūroms galima naudoti tik nelaisvėje laikomų nežmoginių primatų palikuonis arba nežmoginius primatus, paimtus iš autonominių nežmoginių primatų kolonijų
Marmozetės (<i>Callithrix jacchus</i>)	2013 m. sausio 1 d.
Krabaėdės makakos (<i>Macaca fascicularis</i>)	5 metai po Europos Komisijos atlikto galimybių tyrimo paskelbimo, jeigu tyrime nerekomenduojamas ilgesnis laikotarpis, kaip nurodyta 2010 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/63/ES dėl mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos (OL 2010 L 276, p. 33) 10 straipsnio 1 dalies 4 pastraipoje
Rezusai (<i>Macaca mulatta</i>)	
Kitų rūšių nežmoginiai primatai	

BANDOMŲJŲ GYVŪNŲ PRIEŽIŪROS IR LAIKYMO STANDARTAI

1. Pelės, žiurkės, smiltpelės, žiurkėnai ir jūrų kiaulytės

Pelių, žiurkių, smiltelių, žiurkėnų ir jūrų kiaulyčių aptvaro aukštis (nuo aptvaro grindų iki jo viršaus), nurodytas 1–5 lentelėse, turi būti išlaikytas daugiau kaip 50 % mažiausio aptvaro grindų ploto prieš jį papildant aplinkos gerinimo priemonėmis.

Atliekant procedūras reikia atsižvelgti į potencialų gyvūnų augimą ir užtikrinti, kad per visą projekto vykdymo laikotarpį jiems būtų suteikta pakankamai erdvės.

1 lentelė

Pelės

	Kūno svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis (cm)
Laikant ir atliekant procedūras	iki 20	330	60	12
	nuo 20 iki 25	330	70	12
	nuo 25 iki 30	330	80	12
	daugiau nei 30	330	100	12
Veisimas		330 Monogaminei porai (ne giminingų tėvų ir (arba) giminingų tėvų) arba trims gyvūnams (giminingų tėvų). Kiekvienai papildomai patelei ir vadai turi būti papildomai skirta 180 cm ²		12
Laikant bandomųjų gyvūnų veisimo įmonėje*	mažiau nei 20	950	40	12
	mažiau nei 20	1 500	30	12

* – Nujunkytas peles taip tankiai galima laikyti trumpą laikotarpį – nuo nujunkymo iki jos atsives palikuonių, jei šie gyvūnai laikomi didesniuose pagerintuose aptvaruose ir tokios laikymo sąlygos nesukelia jokių gyvūnams gerovės problemų, pvz.: padidėjusios agresijos, sergamumo ar mirtingumo, stereotipijos apraiškų ir kitų elgesio sutrikimų, svorio mažėjimo arba kitų fiziologinių ar elgesio reakcijų į stresą.

2 lentelė

Žiurkės

	Kūno svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis (cm)
Laikant ir atliekant procedūras*	iki 200	800	200	18
	nuo 200 iki 300	800	250	18
	nuo 300 iki 400	800	350	18
	nuo 400 iki 600	800	450	18
	daugiau nei 600	1 500	600	18
Veisimas		800 Motina ir vada. Kiekvienam papildomam suaugusiam gyvūnui, įkeltam į aptvarą nuolat būti, reikia pridėti 400 cm ²		18
Laikant bandomųjų gyvūnų veisimo įmonėje **	iki 50	1 500	100	18
	nuo 50 iki 100	1 500	125	18
	nuo 100 iki 150	1 500	150	18
	nuo 150 iki 200	1 500	175	18
	iki 100	2 500	100	18
	nuo 100 iki 150	2 500	125	18
	nuo 150 iki 200	2 500	150	18

* – Vykdamas ilgalaikius projektus, jeigu ploto normos vienam gyvūnui, tyrimams artėjant prie pabaigos, yra mažesnės už nurodytąsias pirmiau, pirmenybė turi būti teikiama stabilų socialinių struktūrų gyvūnų grupių išsaugojimui.

** – Nujunkytas žiurkės taip tankiai galima laikyti trumpą laikotarpį – nuo nujunkymo iki jos atsives palikuonių, jei šie gyvūnai laikomi didesniuose pagerintuose aptvaruose ir tokios laikymo sąlygos nesukelia jokių gyvūnams gerovės problemų, pvz.: padidėjusios agresijos, sergamumo ar mirtingumo, stereotipijos apraiškų ir kitų elgesio sutrikimų, svorio mažėjimo arba kitų fiziologinių ar elgesio reakcijų į stresą.

3 lentelė

Smiltpelės

	Kūno svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis (cm)
Laikant ir atliekant procedūras	iki 40	1 200	150	18
	daugiau nei 40	1 200	250	18
Veisimas		1 200 Monogamiška pora arba trys gyvūnai su jaunikliais		18

4 lentelė

Žiurkėnai

	Kūno svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis (cm)
Laikant ir atliekant procedūras	iki 60	800	150	14
	nuo 60 iki 100	800	200	14
	daugiau nei 100	800	250	14
Veisimas		800. Motina arba monogamiška pora ir vada		14
Laikant bandomųjų gyvūnų veisimo įmonėje*	mažiau nei 60	1 500	100	14

* – Nujunkytus žiurkėnus taip tankiai galima laikyti trumpą laikotarpį – nuo nujunkymo iki žiurkėnų patelės atsives palikuonių, jei šie gyvūnai laikomi didesniuose pagerintuose aptvaruose ir tokios laikymo sąlygos nesukelia jokių gyvūnams gerovės problemų, pvz.: padidėjusios agresijos, sergamumo ar mirtingumo, stereotipijos apraiškų ir kitų elgesio sutrikimų, svorio mažėjimo arba kitų fiziologinių ar elgesio reakcijų į stresą.

5 lentelė

Jūrų kiaulytės

	Kūno svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis (cm)
Laikant ir atliekant procedūras	iki 200	1 800	200	23
	nuo 200 iki 300	1 800	350	23
	nuo 300 iki 450	1 800	500	23
	nuo 450 iki 700	2 500	700	23
	daugiau nei 700	2 500	900	23
Veisimas		2 500 Pora ir vada. Kiekvienai papildomai vaikingai patelei reikia pridėti 1 000 cm ²		23

2. Triušiai

Atliekant su žemės ūkiu susijusį projektą, kai siekiant projekto tikslo reikia, kad gyvūnai būtų laikomi panašiomis sąlygomis, kaip ūkiuose laikomi gyvūnai, gyvūnų laikymas turi atitikti Ūkinės paskirties gyvūnų gerovės reikalavimus, patvirtintus Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 223 (Žin., 2002, Nr. 51-1974).

Aptvare turi būti įrengta pakyla. Ši pakyla turi būti tokia, kad gyvūnas galėtų ant jos gulėti ir sėdėti bei lengvai judėti palindęs po ją; pakyla neturi užimti daugiau nei 40 % grindų ploto. Jeigu dėl mokslinių ar veterinarinių priežasčių pakylas negalima naudoti, aptvaras, kuriame laikomas vienas triušis, turi būti 33 % didesnis, o aptvaras, kuriame laikomi du triušiai, turi būti didesnis 60 %. Jeigu jaunesni kaip 10 savaičių triušiai laikomi aptvare su pakyla, pakylas dydis turi būti ne mažesnis kaip 55 cm ilgio ir 25 cm pločio, o aukštis virš

grindų – toks, kad gyvūnai galėtų ta pakyla naudotis.

6 ir 8 lentelėse nurodyti reikalavimai taikomi narveliams ir boksams.

6 lentelė

Vyresni nei 10 savaičių triušiai

Galutinis kūno svoris (kg)	Mažiausias grindų plotas vienam arba dviem socialiai suderinamiems gyvūnams (cm ²)	Mažiausias aukštis (cm)
mažiau nei 3	3 500	45
nuo 3 iki 5	4 200	45
daugiau nei 5	5 400	60

Papildomas grindų plotas trečiam, ketvirtam, penktam ir šeštam triušiui – po ne mažiau kaip 3 000 cm² vienam triušiui, o kiekvienam kitam papildomam triušiui, kai triušių yra daugiau nei šeši, – po ne mažiau kaip 2 500 cm².

7 lentelė

Patelė ir vada

Patelės svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Papildomas plotas guolių sukimo dėžėms (cm ²)	Mažiausias aukštis (cm)
Mažiau nei 3	3 500	1 000	45
Nuo 3 iki 5	4 200	1 200	45
Daugiau nei 5	5 400	1 400	60

8 lentelė

Jaunesni nei 10 savaičių triušiai

Amžius	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aukštis (cm)
Nujunkyti iki 7 savaičių	4 000	800	40
Nuo 7 iki 10 savaičių	4 000	1 200	40

9 lentelė

Optimaliausi triušių aptvarų, atitinkančių 6 lentelėje nurodytus matmenis, pakylų matmenys

Amžius savaitėmis	Galutinis kūno svoris (kg)	Tinkamiausias dydis (cm x cm)	Tinkamiausias aukštis nuo aptvaro grindų (cm)
Daugiau nei 10	mažiau nei 3	55 x 25	25
	nuo 3 iki 5	55 x 30	25
	daugiau nei 5	60 x 35	30

3. Katės

Katės neturi būti laikomos po vieną ilgiau kaip 24 valandas be pertraukos. Kates, kurios

ne kartą buvo agresyvios kitų kačių atžvilgiu, reikia laikyti po vieną tik tokiu atveju, jei joms neįmanoma surasti tinkamo partnerio. Visų poromis arba grupėmis laikomų individų socialinis stresas turi būti stebimas kas savaitę. Pateles su jaunesniais nei 4 savaitių kačiukais arba per paskutines 2 vaikingumo savaites galima laikyti atskirai.

Katę ir vadą galima laikyti mažiausiame vienai katei skirtame plote, kurį reikia palaipsniui didinti, kad 4 mėnesių sulaukę kačiukai galėtų būti perkelti laikymui į aptvarą, laikantis ploto reikalavimų suaugusiems gyvūnams. Pašarų ir kraiko padėklų vietas turi skirti ne mažiau kaip 0,5 m atstumas ir jos neturi būti keičiamos viena kita.

10 lentelė

Katės

	Grindų plotas be lentynų (m ²)	Lentynos (m ²)	Aukštis (m)
Mažiausiai vienam suaugusiam gyvūnui	1,5	0,5	2
Pridedama kiekvienam papildomam gyvūnui	0,75	0,25	–

4. Šunys

Jei yra galimybių, šunims turi būti įrengti išoriniai aptvarai. Šunys neturi būti laikomi po vieną ilgiau kaip 4 valandas be pertraukos.

Vidaus aptvaras turi sudaryti ne mažiau kaip 50 % mažiausio 11 lentelėje nurodyto šunims skirto ploto.

11–12 lentelėse nurodytos ploto normos grindžiamos skalikų poreikiais, bet didelėms veislėms, pvz., senbernarams ar airių vilkšuniams, turi būti numatyti gerokai didesni už nurodytuosius 11 lentelėje plotai. Kitoms, nei laboratorinėms reikmėms veisiamų skalikų, veislėms skirto ploto normos turi būti nustatytos pasikonsultavus su veterinarijos gydytojais.

11 lentelė

Šunys

Svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias grindų plotas vienam arba dviem gyvūnams (m ²)	Mažiausias kiekvienam papildomam gyvūnui pridedamas plotas (m ²)	Mažiausias aukštis (m)
Iki 20	4	4	2	2
Daugiau nei 20	8	8	4	2

Poromis arba grupėmis laikomus šunis galima laikinai laikyti pusėje viso skirto ploto (2 m² šunims, kurių svoris mažesnis kaip 20 kg, ir 4 m² šunims, kurių svoris didesnis kaip 20 kg), kai jie naudojami procedūroms, kaip apibrėžta šiuose Reikalavimuose, ir kai juos būtina taip atskirti mokslo tikslais. Negalima taip laikyti šuns ilgiau kaip 4 valandas be pertraukos.

Žindenei kalei ir vadai reikia skirti tiek pat ploto kiek ir vienai atitinkamo svorio kalei. Šuniavimosi aptvaras turi būti suprojektuotas taip, kad kalė galėtų palikti šuniukus ir pereiti į atskirą skyrių arba užlipti ant pakylės.

12 lentelė

Nujunkyti šuniukai

Nujunkyto šuniuko svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (m ²)	Mažiausias aukštis (m)
Iki 5	4	0,5	2
Nuo 5 iki 10	4	1,0	2
Nuo 10 iki 15	4	1,5	2
Nuo 15 iki 20	4	2	2
Daugiau nei 20	8	4	2

5. Šeškai

13 lentelė

Šeškai

Šeško svoris (g)	Mažiausias aptvaro dydis (cm ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (cm ²)	Mažiausias aukštis (cm)
Iki 600	4 500	1 500	50
Daugiau nei 600	4 500	3 000	50
Suaugę patinai	6 000	6 000	50
Patelė ir vada	5 400	5 400	50

6. Nežmoginiai primatai

Jauni nežmoginiai primatai iki 6–12 mėnesių amžiaus, atsižvelgiant į jų rūšį, negali būti atskirti nuo motinos.

Laikomame aptvare turi būti sudarytos sąlygos nežmoginiams primatams atlikti įvairią kasdienę veiklą. Aptvaras turėtų būti toks, kad jame nežmoginis primatas galėtų kuo įvairiau elgtis, be to, jis turėtų aptvare jaustis saugus, galėtų bėgioti, vaikščioti, laiptuoti ir šokinėti. Marmozetės ir tamarinai iki 8 mėnesių amžiaus negali būti atskirti nuo motinos.

14 lentelė

Marmozetės ir tamarinai

	Mažiausias aptvarų grindų plotas 1* ar 2 gyvūnams ir jaunikliams iki 5 mėnesių (m ²)	Mažiausias tūris papildomam gyvūnui, vyresniam kaip 5 mėnesių (m ³)	Mažiausias aptvaro aukštis** (m)
Marmozetės	0,5	0,2	1,5
Tamarinai	1,5	0,2	1,5

* – Gyvūnai laikomi po vieną tik išimtiniais atvejais.

** – Aptvaro aukštis turi būti ne mažesnis kaip 1,8 m.

15 lentelė

Saimiriai

Mažiausias grindų plotas 1* ar 2 gyvūnams (m ²)	Mažiausias tūris papildomam gyvūnui, vyresniam kaip 6 mėnesių (m ³)	Mažiausias aptvaro aukštis (m)
2,0	0,5	1,8

* – Gyvūnai laikomi po vieną tik išimtiniais atvejais. Saimiriai iki 6 mėnesių negali būti atskirti nuo motinos.

16 lentelė

Makakos ir markatos*

	Mažiausias aptvaro dydis (m²)	Mažiausias aptvaro tūris (m³)	Mažiausias tūris vienam gyvūnui (m³)	Mažiausias aptvaro aukštis (m)
Jaunesni nei 3 metų gyvūnai **	2,0	3,6	1,0	1,8
Vyresni nei 3 metų gyvūnai ***	2,0	3,6	1,8	1,8
Veisimo tikslais laikomi gyvūnai ****			3,5	2,0

* – Gyvūnai laikomi po vieną tik išimtiniais atvejais.

** – Mažiausių matmenų aptvare galima laikyti ne daugiau nei tris gyvūnus.

*** – Mažiausių matmenų aptvare galima laikyti ne daugiau nei du gyvūnus.

**** – Veisimo kolonijose jauniems gyvūnams iki 2 metų, laikomiems kartu su motina, nereikia skirti papildomo ploto ir (arba) tūrio.

Makakos ir markatos iki 8 mėnesių negali būti atskirtos nuo motinos.

17 lentelė

Babuinai*

	Mažiausias aptvaro dydis (m²)	Mažiausias aptvaro tūris (m³)	Mažiausias tūris vienam gyvūnui (m³)	Mažiausias aptvaro aukštis (m)
Jaunesni nei 4 metų gyvūnai**	4,0	7,2	3,0	1,8
4 metų arba vyresni gyvūnai**	7,0	12,6	6,0	1,8
Veisimo tikslais laikomi gyvūnai***			12,0	2,0

* – Gyvūnai laikomi po vieną tik išimtiniais atvejais.

** – Mažiausių matmenų aptvare galima laikyti ne daugiau nei 2 gyvūnus.

*** – Savarankiškose nežmoginių primatų kolonijose jauniems gyvūnams iki 2 metų, laikomiems kartu su motina, nereikia skirti papildomo ploto ir (arba) tūrio.

Babuinai iki 8 mėnesių negali būti atskirti nuo motinos.

7. Ūkiniai gyvūnai

Vykdamas su žemės ūkiu susijusį projektą, kai siekiant projekto tikslo reikia, kad gyvūnai būtų laikomi panašiomis sąlygomis kaip ūkiuose laikomi gyvūnai, gyvūnų laikymas turi atitikti Ūkinės paskirties gyvūnų gerovės reikalavimus, Veršelių laikymo reikalavimus ir Kiaulių laikymo reikalavimus, patvirtintus Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2000 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 387 „Dėl Veršelių laikymo ir Kiaulių laikymo taisyklių išdėstymo nauja redakcija“ (Žin., 2000, Nr. [110-3562](#); 2003, Nr. [9-334](#)).

18 lentelė

Galvijai

Kūno svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (m ² /gyvūnui)	Lovių dydis nuragintiems neribojamai šeriamiems galvijams (m/gyvūnui)	Lovių dydis nuragintiems ribojamai šeriamiems galvijams (m/gyvūnui)
Iki 100	2,50	2,30	0,10	0,30
Nuo 100 iki 200	4,25	3,40	0,15	0,50
Nuo 200 iki 400	6,00	4,80	0,18	0,60
Nuo 400 iki 600	9,00	7,50	0,21	0,70
Nuo 600 iki 800	11,00	8,75	0,24	0,80
Daugiau nei 800	16,00	10,00	0,30	1,00

19 lentelė

Avys ir ožkos

Kūno svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (m ² /gyvūnui)	Mažiausias pertvaros aukštis (m)	Lovių dydis nuragintiems neribojamai šeriamiems galvijams (m/gyvūnui)	Lovių dydis nuragintiems ribojamai šeriamiems galvijams (m/gyvūnui)
Mažiau nei 20	1,0	0,7	1,0	0,10	0,25
Nuo 20 iki 35	1,5	1,0	1,2	0,10	0,30
Nuo 35 iki 60	2,0	1,5	1,2	0,12	0,40
Daugiau nei 60	3,0	1,8	1,5	0,12	0,50

20 lentelė

Kiaulės ir mažosios kiaulės

Gyvasis svoris (kg)	Mažiausias aptvaro dydis* (m ²)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (m ² /gyvūnui)	Mažiausias gulėjimo plotas vienam gyvūnui (neutralios temperatūros sąlygomis) (m ² /gyvūnui)
Iki 5	2,0	0,20	0,10
Nuo 5 iki 10	2,0	0,25	0,11
Nuo 10 iki 20	2,0	0,35	0,18
Nuo 20 iki 30	2,0	0,50	0,24
Nuo 30 iki 50	2,0	0,70	0,33
Nuo 50 iki 70	3,0	0,80	0,41
Nuo 70 iki 100	3,0	1,00	0,53
Nuo 100 iki 150	4,0	1,35	0,70

Daugiau nei 150	5,0	2,50	0,95
Suaugę (paprastieji) kuiliai	7,5		1,30

* – Kiaules galima trumpai laikyti mažesniuose aptvaruose, pvz., perskiriant pagrindinį aptvarą pertvaromis, dėl veterinarinių arba eksperimentinių priežasčių, pvz., kai reikia šerti atskiras kiaules.

21 lentelė

Arkliai

Trumpiausia siena turi būti mažiausiai 1,5 karto didesnė nei gyvūno aukštis iki gogo (aukščiausios keteros vietos). Vidaus aptvaro aukštis neturi trukdyti gyvūnams laisvai augti.

Aukštis iki gogo (m)	Mažiausias grindų plotas vienam gyvūnui (m ² /gyvūnui)			Mažiausias aptvaro aukštis (m)
	kiekvienam gyvūnui, laikomam atskirai arba grupėje, kurioje yra ne daugiau kaip 3 gyvūnai	kiekvienam gyvūnui, laikomam grupėje, kurioje yra ne daugiau kaip 4 gyvūnai	kumeliavimosi bokso / kumelė ir kumeliukas	
Nuo 1,00 iki 1,40	9,0	6,0	16	300
Nuo 1,40 iki 1,60	12,0	9,0	20	300
Daugiau nei 1,60	16,0	$(2 \times AG)^2 *$	20	3,00

* – Siekiant užtikrinti, kad būtų skirta pakankamai vietos kiekvienam gyvūnui, ploto normos turi būti pagrįstos aukščiu iki gogo.

8. Paukščiai

Vykdamas su žemės ūkiu susijusį projektą, kai siekiant projekto tikslo reikia, kad gyvūnai būtų laikomi panašiomis sąlygomis kaip ūkiuose laikomi gyvūnai, gyvūnų laikymas turi atitikti Ūkinės paskirties gyvūnų gerovės reikalavimus, Dedeklių vištų laikymo reikalavimus, patvirtintus Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2001 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. 9 (Žin., 2001, Nr. [3-73](#); 2003, Nr. [9-333](#)), Viščiukų broilerių laikymo reikalavimus, patvirtintus Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. B1-173 (Žin., 2010, Nr. [50-2470](#)).

22 lentelė

Naminės vištos

Kai dėl mokslinių priežasčių neįmanoma laikytis lentelėje nurodytų mažiausių aptvarų dydžių, projektą vykdamas asmuo, pasitaręs su veterinarijos gydytojais, turi pagrįsti nustatytą naminių vištų laikymo trukmę mažesniuose aptvaruose. Tokiomis aplinkybėmis paukščius galima laikyti mažesniuose pagerintuose aptvaruose, kurių grindų plotas turi būti ne mažesnis nei 0,75 m².

Kūno masė (g)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias plotas vienam paukščiui (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesalo lovelio ilgis vienam paukščiui (cm)
Iki 200	1,00	0,025	30	3
Nuo 200 iki 300	1,00	0,03	30	3
Nuo 300 iki 600	1,00	0,05	40	7
Nuo 600 iki 1 200	2,00	0,09	50	15
Nuo 1 200 iki 1 800	2,00	0,11	75	15
Nuo 1 800 iki 2 400	2,00	0,13	75	15
Nuo 1 800 iki 2 400	2,00	0,13	75	15
Daugiau kaip 2 400	2,00	0.21	75	15

23 lentelė

Naminiai kalakutai

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Visos aptvarų sienos turi būti ne mažesnės nei 1,5 m ilgio. Kai dėl mokslinių priežasčių neįmanoma laikytis šių mažiausių aptvarų dydžių, projektą vykdomas asmuo, pasitaręs su veterinarijos gydytojais, turi pagrįsti nustatytą paukščių laikymo trukmę mažesniuose aptvaruose. Tokiomis aplinkybėmis paukščius galima laikyti mažesniuose pagerintuose aptvaruose, kurių grindų plotas turėtų būti ne mažesnis kaip 0,75 m², o mažiausias aukštis – 50 cm paukščiams, kurių masė yra mažesnė kaip 0,6 kg, 75 cm – paukščiams, kurių masė yra mažesnė kaip 4 kg, ir 100 cm – paukščiams, kurių masė yra didesnė kaip 4 kg.

Kūno masė (kg)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias plotas vienam paukščiui (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesalo lovelio ilgis vienam paukščiui (cm)
Iki 0,3	2,00	0,13	50	3
Nuo 0,3 iki 0,6	2,00	0,17	50	7
Nuo 0,6 iki 1	2,00	0,30	100	15
Nuo 1 iki 4	2,00	0,35	100	15
Nuo 4 iki 8	2,00	0,40	100	15
Nuo 8 iki 12	2,00	0,50	150	20
Nuo 12 iki 16	2,00	0,55	150	20
Nuo 16 iki 20	2,00	0,60	150	20
Daugiau nei 20	3,00	1,00	150	20

24 lentelė

Putpelės

Kūno masė (g)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Vienam paukščiui skirtas plotas, laikant paukščių porą (m ²)	Papildomam paukščiui skirtas plotas, laikant paukščių grupę (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesalo lovelio ilgis vienam paukščiui (cm)
Iki 150	1,00	0,5	0,10	20	4
Daugiau kaip	1,00	0,6	0,15	30	4

150					
-----	--	--	--	--	--

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

25 lentelė

Antys ir žąsys

Kai dėl mokslinių priežasčių neįmanoma laikytis šių mažiausių aptvarų dydžių, projektą vykdančias asmuo, pasitaręs su veterinarijos gydytojais, turi pagrįsti nustatytą paukščių laikymo trukmę mažesniuose aptvaruose. Tokiomis aplinkybėmis paukščius galima laikyti mažesniuose pagerintuose aptvaruose, kurių grindų plotas turėtų būti ne mažesnis kaip 0,75 m². Tokiuose aptvaruose galima laikyti mažus paukščių būrius, vadovaujantis 25 lentelėje nurodytomis ploto normomis.

Kūno masė (g)	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Plotas vienam paukščiui* (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesalo lovelio ilgis vienam paukščiui (cm)
Antys				
Iki 300	2,00	0,10	50	10
Nuo 300 iki 1 200**	2,00	0,20	200	10
Nuo 1 200 iki 3 500	2,00	0,25	200	15
Daugiau nei 3 500	2,00	0,50	200	15
Žąsys				
Iki 500	2,00	0,20	200	10
Nuo 500 iki 2 000	2,00	0,33	200	15
Daugiau nei 2 000	2,00	0,50	200	15

* – Įskaitant mažiausiai 0,5 m² ploto vandens rezervuarą 2 m² aptvaro; rezervuaro gylis – mažiausiai 30 cm. Vandens rezervuaras gali užimti iki 50 % mažiausio aptvaro dydžio.

** – Neapsiplunksnavusius paukščius galima laikyti ne žemesniuose kaip 75 cm aukščio aptvaruose.

Lentelės pakeitimai:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

26 lentelė

Antys ir žąsys. Mažiausi vandens rezervuaro dydžiai*

	Plotas (m ²)	Gylis (cm)
Antys	0,5	30
Žąsys	0,5	nuo 10 iki 30

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Nurodyti vandens rezervuaro dydžiai 2 m² aptvaro. Vandens rezervuaras gali užimti iki 50 % mažiausio aptvaro dydžio.

27 lentelė

Balandžiai

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Aptvarai turi būti ilgi ir siauri (pvz., 2 m x 1 m), o ne kvadratiniai, kad paukščiai galėtų paskraidyti.

Grupės dydis	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesalo lovelio ilgis vienam paukščiui (cm)	Mažiausias tųpyklos ilgis vienam paukščiui (cm)
Iki 6	2	200	5	30
Nuo 7 iki 12	3	200	5	30
Kiekvienam papildomam paukščiui, kai jų yra daugiau nei 12	0,15		5	30

28 lentelė

Zebriniai amadinai

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Aptvarai turi būti ilgi ir siauri (pvz., 2 m x 1 m), kad paukščiai galėtų paskraidyti. Atliekant perėjimo tyrimus, poras galima laikyti mažesniuose, pagerintuose aptvaruose, kurių grindų plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 m², o aukštis – ne mažesnis kaip 40 cm. Projektą vykdančias asmuo, pasitaręs su veterinarijos gydytojais, turi pagrįsti nustatytą paukščių laikymo trukmę mažesniuose aptvaruose.

Grupės dydis	Mažiausias aptvaro dydis (m ²)	Mažiausias aukštis (cm)	Mažiausias lesyklų skaičius
Iki 6	1,0	100	2
Nuo 7 iki 12	1,5	200	2
Nuo 13 iki 20	2,0	200	3
Kiekvienam papildomam paukščiui, kai jų yra daugiau nei 20	0,05		1 šešiams paukščiams

9. Amfibijos

29 lentelė

Vandens varliagyviai (*Urodeles*)

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas (cm ²)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm ²)	Mažiausias vandens gylis (cm)
Iki 10	2 625	50	13
Nuo 10 iki 15	525	110	13
Nuo 15 iki 20	875	200	15
Nuo 20 iki 30	1 837,5	440	15
Daugiau nei 30	3 150	800	20

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama nuo snukio iki išeinamosios angos.

30 lentelė

Vandens varliagyviai (*Anurans*)*

Kūno ilgis** (cm)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas (cm²)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm²)	Mažiausias vandens gylis (cm)
Mažiau nei 6	160	40	6
Nuo 6 iki 9	300	75	8
Nuo 9 iki 12	600	150	10
Daugiau nei 12	920	230	12,5

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Gyvūnams šios sąlygos taikomos, kai jie yra laikomi rezervuaruose (būtiniosios priežiūros). Natūraliam gyvūnų dauginimuisi ir priverstinei ovuliacijai naudojami mažesni rezervuarai. Ploto normos nustatytos suaugusiems gyvūnams pagal nurodytas dydžio kategorijas; jaunikliai ir buožgalviai neįskaičiuojami arba proporcingai pakeičiami matmenys.

** – Matuojama nuo snukio iki išeinamosios angos

31 lentelė

Pusiau vandens varliagyviai (*Anurans*)

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias aptvaro dydis** (cm²)	Mažiausias plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm²)	Mažiausias aptvaro aukštis *** (cm)	Mažiausias vandens gylis (cm)
Iki 5,0	1 500	200	20	10
Nuo 5,0 iki 7,5	3 500	500	30	10
Daugiau nei 7,5	4 000	700	30	15

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama nuo snukio iki išeinamosios angos.

** – Trečdalis sausumos, du trečdaliai vandens, kurio pakaktų gyvūnams panerti.

*** – Matuojama nuo sausumos dalies paviršiaus iki vidinio viršutinės terariumo dalies krašto; be to, aptvarų aukštis turi būti pritaikytas prie vidaus įrangos.

32 lentelė

Pusiau sausumos varliagyviai (*Anurans*)

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias aptvaro dydis ** (cm²)	Mažiausias plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm²)	Mažiausias aptvaro aukštis *** (cm)	Mažiausias vandens gylis (cm)
Iki 5,0	1 500	200	20	10
Nuo 5,0 iki 7,5	3 500	500	30	10
Daugiau nei 7,5	4 000	700	30	15

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama nuo snukio iki išeinamosios angos.

** – Du trečdaliai sausumos, vienas trečdalis vandens, kurio pakaktų gyvūnams panerti.

*** – Matuojama nuo sausumos dalies paviršiaus iki vidinio viršutinės terariumo dalies krašto; be to, aptvarų aukštis turi būti pritaikytas prie vidaus įrangos.

33 lentelė

Medžiuose gyvenantys varliagyviai

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias aptvaro dydis** (cm ²)	Mažiausias plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis*** (cm)
Iki 3,0	900	100	30
Daugiau nei 3,0	1 500	200	30

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama nuo snukio iki išeinamosios angos.

** – Du trečdaliai sausumos, vienas trečdalis vandens, kurio pakaktų gyvūnui panerti.

*** – Matuojama nuo sausumos dalies paviršiaus iki vidinio viršutinės terariumo dalies krašto; be to, aptvarų aukštis turi būti pritaikytas prie vidaus įrangos

10. Ropliai

34 lentelė

Vandens vėžliai

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas (cm ²)	Mažiausias vandens paviršiaus plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm ²)	Mažiausias vandens gylis (cm)
Iki 5	600	100	10
Nuo 5 iki 10	1 600	300	15
Nuo 10 iki 15	3 500	600	20
Nuo 15 iki 20	6 000	1 200	30
Nuo 20 iki 30	10 000	2 000	35
Daugiau nei 30	20 000	5 000	40

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama tiesia linija nuo kiaučio priekinio krašto iki galinio.

35 lentelė

Sausumos gyvatės

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias grindų plotas (cm ²)	Mažiausias plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm ²)	Mažiausias aptvaro aukštis** (cm)
Iki 30	300	150	10
Nuo 30 iki 40	400	200	12

Kūno ilgis* (cm)	Mažiausias grindų plotas (cm²)	Mažiausias plotas kiekvienam papildomam gyvūnui, laikant gyvūnus grupėmis (cm²)	Mažiausias aptvaro aukštis** (cm)
Nuo 40 iki 50	600	300	15
Nuo 50 iki 75	1 200	600	20
Daugiau nei 75	2 500	1 200	28

Lentelės numeracijos pakeitimas:

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

* – Matuojama nuo snukio iki uodegos.

** – Matuojama nuo sausumos dalies paviršiaus iki vidinio viršutinės terariumo dalies krašto; be to, aptvarų aukštis turi būti pritaikytas prie vidaus įrangos

11. Žuvys

11.1. Vandens tiekimas ir kokybė

Turi būti užtikrinamas nuolatinis pakankamas tinkamos kokybės vandens tiekimas. Recirkuliavimo sistemų vandens srautas arba rezervuaro filtravimo sistemos turi būti tokios, kad būtų užtikrinamas tinkamas vandens kokybės parametrų lygis. Prireikus tiekiamas vanduo turi būti filtruojamas arba valomas, siekiant pašalinti žuvims kenksmingas medžiagas. Vandens kokybės parametrai visada turi būti tinkamo lygio, kad būtų palaikoma normali tam tikros rūšies žuvų veikla ir fiziologija. Rezervuare turi būti tinkamas vandens srautas, kad žuvys galėtų taisyklingai plaukioti ir įprastai elgtis. Žuvims turi būti duota pakankamai laiko aklimatizacijai ir adaptacijai, kai vandens kokybės sąlygos pakeičiamos.

11.2. Deguonis, azoto junginiai, pH ir druskingumas

Deguonies koncentracija turi būti pritaikoma atsižvelgiant į žuvų rūšį ir sąlygas, kuriomis jos yra laikomos. Prireikus rezervuaro vanduo turi būti papildomai vėdinamas. Turi būti užtikrinama, kad azoto junginių koncentracija nuolat būtų maža.

Vandens pH lygis turi būti pritaikomas atsižvelgiant į žuvų rūšį ir, kiek įmanoma, siekiama, kad jis būtų stabilus. Druskingumas turi būti pritaikomas atsižvelgiant į žuvų rūšies poreikius ir atitinkamą žuvų gyvenimo tarpsnį. Druskingumas turi būti palaipsniui keičiamas.

11.3. Temperatūra, apšvietimas, triukšmas

Turi būti palaikoma atitinkamai žuvies rūšiai optimali ir stabili temperatūra. Temperatūra turi būti palaipsniui keičiama. Žuvims turi būti sudaromas tinkamas fotoperiodas. Turi būti užtikrinamas minimalus triukšmo lygis. Triukšmą ar vibraciją kelianti įranga, pvz., elektros generatoriai arba filtravimo sistemos, turi būti atskirtos nuo rezervuarų, kuriuose laikomos žuvys.

11.4. Gyvūnų laikymo tankis ir aplinkos sudėtingumas

Žuvų laikymo tankis turi būti nustatomas atsižvelgiant į visus žuvų poreikius, susijusius su aplinkos sąlygomis, sveikata ir gerove. Atsižvelgiant į žuvų dydį, amžių, sveikatą ir šėrimo metodą, žuvims turi būti skiriamas pakankamas vandens tūris, kad jos galėtų normaliai plaukioti. Turi būti nuolat gerinama žuvų aplinka, pvz., patenkintas poreikis turėti slėptuvių ar dugno substratą, nebent iš jų elgesio savybių būtų aišku, kad tai nėra reikalinga.

11.5. Šėrimas ir priežiūra

Žuvys turi būti šeriamos jų rūšiai tinkamu pašaru, tinkamu jo kiekiu ir tinkamais intervalais. Daug dėmesio turi būti skiriama žuvų lervų šėrimui, kai gyvas pašaras keičiamas dirbtiniu. Žuvų priežiūra turi būti minimali.

Mokslo ir mokymo tikslais
naudojamų gyvūnų laikymo,
priežiūros ir naudojimo
reikalavimų
5 priedas

(Prašymo dėl leidimo atlikti bandymo su gyvūnais projektą išdavimo formos pavyzdys)

(bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės pavadinimas / vardas, pavardė)

(juridinio asmens kodas, veterinarinio patvirtinimo, adresas, telefono numeris, elektroninis paštas)

Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai

**PRAŠYMAS
DĖL LEIDIMO ATLIKTI BANDYMO SU GYVŪNAIS PROJEKTĄ IŠDAVIMO**

20__-__-__ Nr.* _____

Prašau išduoti leidimą atlikti bandymo su gyvūnais projektą _____
(nurodyti

projekto pavadinimą)

Bandymo su gyvūnais projektas (toliau – projektas) ir bandymo su gyvūnais
procedūros (toliau – procedūros) bus vykdomi _____
(nurodyti bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės, kurioje atliekamos procedūros, pavadinimą,

adresą arba procedūrų atlikimo vietos adresą (kai procedūros atliekamos ne bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonėje))

Projekto užsakovas _____
(nurodyti projekto užsakovo pavadinimą, adresą)

PRIDEDAMA:

1. Paraiška dėl bandymo su gyvūnais projekto, lapai (-ų).
2. Dokumentų, kuriais patvirtinama projekto vadovo ir asmenų, dirbančių su bandomaisiais gyvūnais, kompetencija, kopijos, lapai (-ų).
3. Bandymo su gyvūnais projekto santrauka, lapai (-ų).
4. Kiti dokumentai (nurodyti dokumentus ir jų lapų skaičių).

(projekto vadovo pareigos)

(parašas)

(vardas, pavardė)

* – Kai prašymą teikia fizinis asmuo, registracijos numeris nerašomas

Priedo pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Mokslo ir mokymo tikslais
naudojamų gyvūnų laikymo,
priežiūros ir naudojimo
reikalavimų
6 priedas

(Paraiškos dėl bandymo su gyvūnais projekto formos pavyzdys)

(bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės pavadinimas / vardas, pavardė)

TVIRTINU

(bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės atsakingo asmens pareigos)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(data)

PARAIŠKA*
DĖL BANDYMO SU GYVŪNAIS PROJEKTO

Nr. **

(sudarymo vieta)

(bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės pavadinimas / vardas, pavardė, veterinarinio patvirtinimo numeris, adresas, juridinio asmens

kodas, telefono numeris, elektroninis paštas)

prašo leisti naudoti bandomuosius gyvūnus (toliau – gyvūnai) atliekant bandymo su gyvūnais
projektą (toliau – projektas) _____

(nurodyti projekto pavadinimą)

_____mokslo ir mokymo
tikslais.

Numatoma projekto pradžia: _____ — (data)	Numatoma projekto pabaiga: _____ (data)
Numatoma pirmosios bandymo su gyvūnais procedūros (toliau – procedūros) pradžia	_____ — (data)

Asmuo, atsakingas už projekto ir procedūrų rengimą, Mokslo ir mokymo tikslais
naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų, patvirtintų Valstybinės
maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. B1-866 „Dėl
Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų
patvirtinimo“ (toliau – Reikalavimai), 122 punkto vykdymą (toliau – projekto vadovas)

(nurodyti pareigas, vardą, pavardę, darbovietę, išsilavinimą, mokslo kvalifikaciją ir laipsnį, mokslo sritį, kryptį, šaką, darbo su gyvūnais patirtį (kokia ir kiek laiko, kompetenciją patvirtinančio dokumento išdavimo data ir numeris): ____

I SKYRIUS INFORMACIJA APIE ASMENIS, KURIE PROJEKTO METU DIRBS SU GYVŪNAIS

1. Asmenys, kurie projekto metu dirbs su gyvūnais:

Vardas, pavardė	Darbovietė, pareigos, išsilavinimas ir mokslo kvalifikacija, laipsnis	Turima kompetencija darbui su gyvūnais***	Atliekama funkcija projekto metu (pvz.: gyvūnų prižiūra, procedūrų (nurodyti, kokių) atlikimas, gyvūnų nugaišinimas ir kt.)

II SKYRIUS PROCEDŪRŲ REIKALINGUMO PAGRINDIMAS

2. Projekto tikslas (-ai):

☒ Pažymėti tinkamą (-us)	Procedūrų tikslai:
	1. Fundamentalųjų mokslinių tyrimų tikslai;
	2. Aiškinamųjų ar taikomųjų mokslinių tyrimų tikslai, siekiant išvengti žmonių, gyvūnų ligų ar sveikatos sutrikimų atsiradimo, augalų ligų arba kitų anomalijų atsiradimo ar jų poveikio ir siekiant užtikrinti ligų prevenciją, diagnozavimą ar gydymą;
	3. Aiškinamųjų ar taikomųjų mokslinių tyrimų tikslai, siekiant įvertinti, nustatyti, kontroliuoti ar pakeisti žmonių, gyvūnų arba augalų fiziologinę būklę;
	4. Aiškinamųjų ar taikomųjų mokslinių tyrimų tikslai, siekiant gyvūnų gerovės ir gerinti ūkinių gyvūnų laikymo sąlygas;
	5. Vaistų, maisto, pašarų ir kitų medžiagų ar produktų kūrimo, gamybos, kokybės, veiksmingumo ir saugumo tikrinimo tikslai, siekiant išvengti žmonių, gyvūnų ligų ar sveikatos sutrikimų atsiradimo, augalų ligų arba kitų anomalijų atsiradimo ar jų poveikio, taip pat siekiant užtikrinti ligų prevenciją, diagnozavimą ar gydymą ar įvertinti, nustatyti, kontroliuoti ar pakeisti žmonių, gyvūnų arba augalų fiziologinę būklę; siekiant gyvūnų gerovės ir gerinti ūkinių gyvūnų laikymo sąlygas;
	6. Gamtinės aplinkos, reikalingos žmonių ar gyvūnų sveikatai ar gerovei, apsaugos tikslai;
	7. Mokslinių tyrimų tikslai, siekiant atitinkamos rūšies išsaugojimo;
	8. Aukštojo mokslo ar mokymo tikslai, siekiant įgyti ar pagilinti profesines žinias, kelti kvalifikaciją;
	9. Kriminalinių tyrimų tikslai.

3. Trumpas projekto tikslų aprašymas: _____

4. Projekto tikslų vertinimo kriterijai (nurodyti, kokiais kriterijais numatoma vadovautis vertinant, ar projekto tikslai buvo pasiekti / nepasiekti): _____

5. Tyrimo objektas (nurodyti, koks projekto metu vykdomų procedūrų objektas yra pagrindinis (pvz., tirama gyvūno organizmo reakcija į išorinius dirgiklius ar išorinio dirgiklio veiksmingumas ir poveikis gyviems organizmams)): _____

6. Ar procedūros turi būti vykdomos (yra būtinos) siekiant užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų vykdymą (jei taip, nurodyti reglamentavimo sritį ir teisės aktą):

☒ Pažymėti tinkamą (-us)	Reglamentavimo sritis	Teisės aktas, kuriame nustatytas reikalavimas atlikti procedūras
	Žmonėms naudoti skirti vaistiniai preparatai	
	Veterinariniai vaistai ir jų liekanos	
	Medicinos prietaisai	
	Pramoniniam naudojimui skirtos cheminės medžiagos	
	Biocidiniai produktai	
	Augalų apsaugos produktai	
	Pašarai	
	Kosmetikos gaminiai	
	Kita (įrašyti)	

7. Numatoma projekto nauda ir rezultatai (nurodyti, kokia numatoma mokslinė, mokomoji ar taikomoji nauda ir kada numatoma panaudoti projekto metu gautus rezultatus praktikoje):

III SKYRIUS INFORMACIJA APIE PROCEDŪRAS

8. Procedūros (Lentelėje eilės tvarka pateikti duomenis apie procedūrą (-as), kurią (-ias) numatoma atlikti projekto metu):

Procedūros								Kiek kartų procedūra bus atliekama
pavadinimas	tipas (invazinė / neinvazinė)	tikslas / siekiamas rezultatas	metu naudojamų gyvūnų skaičius	veiksmams su gyvūnu (išvardyti eilės tvarka veiksmus)	sunkumo kategorija (nurodyti ir Reikalavimų 1 priedo papunktį)	trukmė (valandų, dienų ar mėnesių skaičius)	Atlikimo vieta****	

IV SKYRIUS
INFORMACIJA APIE PAKARTOTINĮ GYVŪNŲ NAUDOJIMĄ IR JO
KAUPIAMĄJĮ POVEIKĮ GYVŪNAMS ATSIŽVELGIANT Į PROCEDŪRŲ
KATEGORIJĄ

9. Ar gyvūnus planuojama naudoti kitame projekte? (Jei taip, pagrįsti, kad užtikrinamas Reikalavimų 25 punkto vykdymas):_____

V SKYRIUS
INFORMACIJA APIE GYVŪNUS

10. Informacija apie numatomus naudoti gyvūnus, kurių naudojimui procedūroms Reikalavimuose taikomi apribojimai:

Pažymėti kiekvienu atveju (Taip / Ne)	Gyvūnai, kurių naudojimui taikomi apribojimai
	Benamiai ir sulaukėję naminiai gyvūnai
	Laisvėje gyvenantys laukinių gyvūnų rūšių gyvūnai
	Nykstančių rūšių gyvūnai
	Žmogišės beždžionės ar nežmogišiai primatai

11. Informacija apie projekte numatomus naudoti gyvūnus:

Rūšis (pavadinimas lietuvių ir lotynų kalbomis) / veislė / linija	Gyvūnų amžius, lytis, fiziologinė būklė	Genetiškai pakeisti gyvūnai (Taip / Ne)	Bendras kiekis	Gavimo šaltinis (nurodyti juridinio asmens pavadinimą arba fizinio asmens vardą, pavardę, adresą, telefono numerį, elektroninį paštą, veterinarinio patvirtinimo numerį)

12. Kitos pastabos (pvz., pagrindimas, kodėl būtina naudoti kitus, nei Reikalavimų 37 punkte nurodyti, gyvūnus, kodėl būtina vykdyti procedūras ne bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės patalpose ir panaši informacija, reikalinga vertinant projekto ir procedūrų atitiktį Reikalavimams):

VI SKYRIUS
GYVŪNŲ NAUDOJIMO IR JŲ KIEKIO PAGRINDIMAS

13. Gyvūnų naudojimo ir jų kiekio pagrindimas (Nurodyti, kodėl būtina naudoti gyvūnus projekto metu, kodėl bus naudojami tam tikros rūšies gyvūnai, detalai pagrįsti numatomą naudoti gyvūnų kiekį):_____

VII SKYRIUS
INFORMACIJA APIE PROCEDŪRŲ VYKDYMO AR GYVŪNŲ STEBĖJIMO
STRATEGIJĄ IR STATISTINIŲ DUOMENŲ GAVIMO PLANĄ, KURIAIS
SIEKIAMA KUO LABIAU SUMAŽINTI NAUDOJAMŲ GYVŪNŲ SKAIČIŲ
PROCEDŪROMS, PROCEDŪRŲ METU PATIRIAMĄ GYVŪNŲ SKAUSMĄ,
KANČIĄ, BAIMĘ IR ATITINKAMĄS ATVEJAS POVEIKĮ APLINKAI

14. Nurodyti, kaip buvo apskaičiuotas projektui reikalingas naudoti gyvūnų skaičius (aprašyti imties sudarymo būdą ir pagrįsti šios imties dydį): _____

15. Nurodyti, kiek gyvūnų projekto metu gali patirti skausmą, kančią ar baimę (nurodyti ir gyvūnų skaičių kontrolinėje gyvūnų grupėje, jei šios grupės gyvūnai nepatirs skausmo, kančios ar baimės): _____

16. Nurodyti, kokiais kriterijais bus vadovaujamasi, siekiant nustatyti, kad procedūrose naudojami gyvūnai patiria skausmą, kančią ar baimę: _____

VIII SKYRIUS

INFORMACIJA APIE REIKALAVIMO MAŽINTI GYVŪNŲ SKAIČIŲ PROCEDŪROMS, GERINTI GYVŪNŲ NAUDOJIMO SĄLYGAS IR TAIKYTI METODUS, LEIDŽIANČIUS PAKEISTI GYVŪNŲ NAUDOJIMĄ PROCEDŪROMS ALTERNATYVIAIS METODAIS, ĮGYVENDINIMO BŪDUS

17. Ar projekto metu atliekamų procedūrų atlikimo metodika reglamentuota Europos Sąjungos ar Lietuvos Respublikos teisės aktuose? (Jei taip, nurodyti teisės aktus): _____

18. Nurodyti projekto metu numatomus naudoti metodus ir priemones, kurių pagalba pasiekiamas rezultatas nenaudojant tradicinių kiekybinių ir (ar) kokybinių rodiklių nustatymo metodų ir priemonių (pvz., bekontaktinis termometras vietoj kontaktnio termometro) ir kurių naudojimas galėtų būti laikomas gyvūnų naudojimo sąlygų gerinimu: _____

19. Nurodyti, ar projekto metu bus taikomi alternatyvūs metodai (nenaudojant gyvūnų), skirti gauti rezultatą, kurio gavimui būtų galima naudoti ir gyvūnus: _____

20. Nurodyti, kokie alternatyvūs metodai (nenaudojant gyvūnų) galėtų būti naudojami siekiant projekto ir (ar) procedūrų tikslų: _____

21. Pagrįsti, kodėl netaikomi alternatyvūs metodai: _____

IX SKYRIUS

PAGRINDIMAS APIE VENGIMĄ KARTOTI NEREIKALINGAS PROCEDŪRAS

22. Nurodyti, ar procedūros su tais pačiais gyvūnais bus atliekamos vieną kartą, ar bus kartojamos ir vykdomos keletą kartų (jeigu procedūros kartojamos, pagrįsti tokio kartojimo reikalingumą) (*procedūrų kartojimu nelaikomas tam tikros procedūros vykdymas suplanuotai gyvūnų grupei, kurios dydis pagrįstas siekiu įgyvendinti projekto tikslus*): _____

23. Nurodyti, ar Lietuvoje ar kitose Europos Sąjungos valstybėse buvo vykdyti panašūs projektai, kurių metu buvo atliekamos analogiškos procedūros (jeigu taip, nurodyti kur, kada ir kokie panašūs projektai buvo vykdomi). Pagrįsti, kodėl kitų panašių projektų

metu gauti rezultatai negali būti panaudoti vykdant šį projektą:

X SKYRIUS

INFORMACIJA APIE GYVŪNŲ LAIKYMĄ IR PRIEŽIŪRĄ

24. Bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonės atsakingas asmuo (Nurodyti vardą, pavardę, darbovietę, kompetenciją (darbui su gyvūnais)): _____

25. Gyvūnų laikymo sąlygos (Ar gyvūnai bus laikomi Reikalavimų 4 priede nurodytomis sąlygomis?): _____

26. Ar projekto metu gyvūnai bus laikomi geresnėmis, nei Reikalavimų 4 priede nurodytomis, sąlygomis? (Jei taip, pateikti informaciją apie reikalavimo gerinti gyvūnų naudojimo sąlygas įgyvendinimo būdus) _____

27. Ar gyvūnai bus laikomi kitomis, nei Reikalavimų 4 priede nurodytomis, sąlygomis? (Jei taip, pateikti tokio gyvūnų laikymo būtinybės pagrindimą) _____

28. Ar gyvūnai bus laikomi jų sveikatos ir gerovės reikalavimus neatitinkančiose laikymo patalpose, aplinkoje? (Jei taip, pateikti tokio gyvūnų laikymo būtinybės pagrindimą) _____

29. Ar gyvūnai laikomi individualiuose narvuose, vojeruose, garduose ir pan.? (Papildomai nurodyti vienam (kiekvienos rūšies) gyvūnui numatomą skirti ploto normą) _____

XI SKYRIUS

INFORMACIJA APIE NUMATOMUS TAIKYTI GYVŪNŲ KANČIŲ NUO GIMIMO IKI MIRTIES MAŽINIMO, VENGIMO IR PALENGVINIMO BŪDUS TAIS ATVEJAIS, KAI PROCEDŪROMS NAUDOJAMI GYVŪNAI PATIRIA KANČIAS

30. Kokie veterinariniai vaistai, vaistiniai preparatai ar kitos medžiagos bus naudojamos gyvūnams? (Nurodyti pavadinimą, gamintoją, vaistinę formą ir reikalingą kiekį visam projektui, asmenis, kurie juos naudos gyvūnams) _____

31. Ar gyvūnams pagal paskirtį bus naudojami nejautrą ir (ar) nuskausminimą sukeliantys veterinariniai vaistai ar vaistiniai preparatai? (Jei taip, nurodyti pavadinimą, gamintoją, vaistinę formą ir reikalingą kiekį visam projektui, naudojimo tikslą, asmenis, kurie juos naudos gyvūnams) _____

32. Kokius kitus bandomųjų gyvūnų kančių nuo gimimo iki mirties mažinimo, vengimo ir palengvinimo būdus numatoma taikyti? _____

XII SKYRIUS

INFORMACIJA APIE HUMANIŠKĄ (-US) PROCEDŪROS (-Ų) UŽBAIGIMO BŪDĄ (-US)

33. Ar užbaigus procedūrą (-as) gyvūnai bus nužudomi? (Jeigu gyvūnai nužudomi, pagrįsti, kodėl būtina juos nužudyti)

34. Kokiu būdu bus žudomi gyvūnai? (Nurodyti pagal Reikalavimų 2 priedą)

35. Ar gyvūnai bus žudomi kitu, nei Reikalavimų 31 punkte nustatytu, būdu? (Jei taip, nurodyti, kodėl procedūros tikslas negali būti pasiektas naudojant Reikalavimų 2 priede nurodytą gyvūnų žudymo būdą, arba pateikti informaciją, kad moksliskai įrodyta, kad planuojamas naudoti gyvūnų žudymo būdas yra ne mažiau humaniškas)

36. Ar visi gyvūnai bus nužudomi užbaigus procedūras? (Jei ne visi gyvūnai bus nužudomi projekto pabaigoje, nurodyti, kas su jais bus daroma pagal Reikalavimų II skyrių)

XIII SKYRIUS KITA INFORMACIJA

37. Nurodyti kitą informaciją, kuri reikalinga tinkamam paraiškos įvertinimui ir leidimo dėl bandymo su gyvūnais projekto (toliau – leidimas) išdavimui (pvz., pagrįsti, kad reikalinga taikyti išimtis, nustatytas Reikalavimuose):

Įsipareigoju užtikrinti Reikalavimų 122 punkto laikymąsi ir patvirtinu, kad šioje paraiškoje nurodyti duomenys ir informacija yra teisinga ir atitinka tikrovę:

(projekto vadovo pareigos)

(parašas)

(vardas, pavardė)

* – paraiškoje turi būti pateikti išsamūs duomenys. Paraiška turi būti užpildyta valstybine (lietuvių) kalba, joje vartojamos santrumpos, moksliniai, medicininiai ir techniniai terminai ir sąvokos turi būti paaiškinti;

** – kai paraišką teikia fizinis asmuo, registracijos numeris nerašomas;

*** – nurodyti dokumento, kuriuo patvirtinama asmens kompetencija, numerį ir datą. Jeigu asmuo neturi tokio dokumento ir projekto metu atliks funkcijas, susijusias su gyvūnais, nurodoma informacija pagal Reikalavimų 153 punktą;

**** – nurodyti patvirtintų patalpų adresą, jeigu procedūrų atlikimo vieta yra ne bandomųjų gyvūnų naudojimo įmonėje, kuri kreipiasi dėl leidimo išdavimo

Priedo pakeitimai:

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Pakeitimai:

1.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas

Nr. [B1-314](#), 2015-04-03, paskelbta TAR 2015-04-07, i. k. 2015-05283

Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. B1-866 „Dėl Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas

Nr. [B1-872](#), 2015-09-24, paskelbta TAR 2015-09-24, i. k. 2015-14185

Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. B1-866 „Dėl Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas

Nr. [B1-108](#), 2017-03-03, paskelbta TAR 2017-03-03, i. k. 2017-03631

Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. B1-866 „Dėl Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Įsakymas

Nr. [B1-619](#), 2019-08-21, paskelbta TAR 2019-08-21, i. k. 2019-13346

Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. B1-866 „Dėl Mokslo ir mokymo tikslais naudojamų gyvūnų laikymo, priežiūros ir naudojimo reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo